



www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Genefond təhlükədə -
körpələr ana
südündən
niyə məhrum
edilir?
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3-5 avqust 2024-cü il Şənbə № 136 (8509) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ət Avropa qiymətinə olsa... -
ərzaq təhlükəsizliyimiz



Heyvan saxlamaq üçün yem və otlaq sahəsi məsələsi böyük problemə çevrilib

yazısı səh.10-də

Azərbaycan bayrağı Dövlət Bayrağı
meydanında yenidən ucaldılıb

yazısı səh.2-də

Ukrayna üçün Qarabağ ssenarisi -
atəşkəs olacaq, sonra isə...

yazısı səh.11-də

Bakıya qarşı bitməyən
qərəz - "France 2"-nin
cəzalanmamasının səbəbi

yazısı səh.6-də

Fransa vətəndaşlarını təcili
İranı tərk etməyə çağırdı

yazısı səh.3-də

ABŞ-ın Zəngəzur "dərdi" - dəhlizi
mümkünsüz edən tək səbəb

yazısı səh.8-də

Turizm və Rekreasiya
Zonalarının İdarə Edilməsi və
İnkişafı Mərkəzi yaradıldı

yazısı səh.6-də

Vatsapda casus proqramı -
Haniyənin qətlindəki şok detal

yazısı səh.7-də

10 nəfərdən çox şəxsə 100
min "atıb" xaricə qaçdı

yazısı səh.15-də

İstidə qovulan, aldadılan
"veteran" fəhlələr - reportaj

yazısı səh.14-də

Bakı-Sumqayıt yolunda
ağır qəza - 1 ölü, 18 yaralı

yazısı səh.12-də

REVANSİST ERMƏNİSTAN MÜHARİBƏ

HAZIRLIĞINDA - Sentyabrın 15-dən...

Bir aya sülh sazişini imzalamağa "hazır olduğunu" iddia edən Nikol Paşinyan "pərdə arxasında" savaş tədarükü görür; rəsmi İrəvanın təhlükəli oyunu ona baha başa gələ bilər; deputat və hərbi ekspertdən ilginç açıqlamalar



yazısı səh.5-də

Beynəlxalq agentliyin Azərbaycanda iqtisadi

artım proqnozunu niyə "tutmur" - real faktlar

S&P-nin gözləntilərinin əksi baş verir, "Moody's" isə ölkədə real ÜDM artımının 2023-cü ildəki 1,1 faizdən 2024-cü ildə 2,1 faizə qədər sürətlənəcəyini bildirir

yazısı səh.4-də



Əli Orucov:
"Sülh sazişinin
imzalanmasına
tərəflər çox
yaxındır, lakin..."

yazısı səh.3-də



Şeyx Əbdül:
"Milli kinomuzu
yalnız dövlət
səviyyəsində
xilas edə bilərik"

yazısı səh.13-də



Kamala Harrisin
siyasi "bal" ayı
- Trampın
"kitabı"
bağlanır?

yazısı səh.9-də



Nazirdən peşə təhsili ilə bağlı çağırış

136 ixtisas üzrə qəbul aparılır

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev peşə təhsili ilə bağlı çağırış edib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə nazir sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

"İyulun 29-dan başlayan peşə təhsili müəssisələrinə tələbə qəbulu prosesi davam edir.

Əsas məqsədi işəgötürənlərin tələblərinə uyğun kadrların və müxtəlif sahələrdə ixtisaslı işçi qüvvəsinin hazırlanması olan bu təhsil pilləsi üzrə qəbul portal.edu.az vasitəsilə həyata keçirilir. Qəbul 84 müəssisədə 136 ixtisas üzrə aparılır.

Bu ildən isə ilk dəfə olaraq dronların texniki xidməti və təmiri üzrə texnik, elektrik və hibrid avtomobillərinin təmiri, nəqliyyat sistemlərinin texniki istismarı (hava nəqliyyatı), günəş panelləri quraşdırıcısı və təmirçisi və s. istiqamətlərə dair 9 yeni ixtisasda tələbə qəbulu həyata keçirilir.

Peşə təhsili müəssisələrinə qəbul üçün müraciət edən bütün şəxslərə uğurlar!" - deyər paylaşımında qeyd olunub.



Türkiyə ilə İsrail arasında diplomatik böhran

Türkiyə HƏMAS lideri İsmayıl Haniyənin öldürülməsinə görə bir günlük matəm elan edib.

Musavat.com "Haberler.com"a istinadən xəbər verir ki, matəmə görə İsrailin paytaxtı Təl-Əvivdəki səfirlikdə Türkiyə bayrağının yarıya endirilməsi diplomatik böhran yaradıb.

Buna cavab olaraq İsrailin xarici işlər naziri İsrail Katz Türkiyənin İsraildəki müvəqqəti işlər vəkili nazirliyə çağıraraq və qalmaqallı ifadə işlədib:

"Əgər səfirlik nümayəndələri Haniyəyə yas tutmaq istəyirlərsə, Türkiyəyə gedib prezident Ərdoğanla birlikdə yas tuta bilərlər".

Qeyd edək ki, HƏMAS Siyasi Bürosunun rəhbəri İsmayıl Haniyə İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkiyanın andıçmə mərasimində iştirak etmək üçün Tehrana səfər edib. İran İnqilabı Keşikçiləri Korpusu iyulun 31-də səhər saatlarında verdiyi bəyanatda Haniyənin Tehrandakı iqamətgahında öldürüldüyünü açıqlayıb.

□ Musavat.com

Rusiyalı deputat şərikinin qətlini sifariş edib

Rusiya Federasiya Şurasının üzvü Dmitri Savelyevin həbsinin səbəbi məlum olub.

APA TASS-a istinadən xəbər verir ki, o, keçmiş şəriki və 2022-ci ildə külli-miqdarda mənimləmə və israf etmə ittihamı üzrə 3 il azadlıqdan məhrum edilən iş adamı Sergey İonovun qətlini sifariş edib.

İstintaqa məlum olub ki, D. Savelyev onu cəzaçəkmə müəssisəsində qətlə yetirməklə bağlı göstəriş verib.

Qeyd edək ki, Dmitri Savelyev və Sergey İonov şərik olublar.

Azərbaycan bayrağı Dövlət Bayrağı meydanında yenidən ucaldılıb



Azərbaycanın bayrağı test məqsədilə Dövlət Bayrağı meydanında yenidən ucaldılıb.

APA xəbər verir ki, Dövlət

Bayrağı meydanı təmir

olunub, bayraq dirəyi yenilənib.

Yenilənmiş dirəkdə Azərbaycan bayrağı ucaldılıb.

Qeyd edək ki, Dövlət Bayrağı meydanı bir müddət əvvəl təmirə bağlanmışdı.

Sel Qusarda körpünü uçurdu



Sel suları Qusarın Ləzə kəndində Qusarçay üzərindəki körpünü yararsız hala salıb.

Modern.az xəbər verir ki, Ləzə kəndinin sakinləri bu körpüdən keçərək biçənək və örüş sahələrinə gedirlər. Azərbaycanda ən yüksəklikdə yerləşən yaşayış məntəqəsi Yərği Kek kəndinin sakinləri də bu körpüdən istifadə edirlər. Körpü dağıldıqdan sonra əks istiqamətdə qalan avtomobillər Ləzə kəndinə qayıda bilmirlər.

Qusar Rayon Fövqəladə Hallar Komissiyasının sədri Şahid Fərəməzov bildirib ki, uzun müddətdir istifadə olunan körpüyə sel suları nəticəsində ziyan dəyib, ötən gün isə körpü tamamilə dağılıb.

"Körpü heç bir qurumun balansında deyil. Vaxtilə sakinlərin təşəbbüsü ilə tikilib. Eni 3, uzunluğu 5-6 metrdir. Bu gün vəziyyətlə yerində tanış olduq. Körpü tamamilə dağılıb. Yeni körpü tikilməlidir. Çayda suyun səviyyəsi aşağı düşdükdən sonra körpünün bərpası həyata keçirilə bilər", - deyər Şahid Fərəməzov bildirib.

Körpünün dağılması barədə Fövqəladə Hallar Nazirliyinə və digər müvafiq dövlət qurumlarına məlumat verilib.

Deputatlığa namizədliyin verilməsi müddəti bitdi

Növbədənəkar parlament seçkiləri ilə əlaqədar deputatlığa namizədlərin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin dairə seçki komissiyasına təqdim edilməsi üçün ayrılan müddət başa çatıb.

APA-nın xəbərinə görə, Seçki Məcəlləsinin 58.1, 94.3.1-ci maddələrinə əsasən, səsvermə gününə ən çoxu 50 və ən azı 30 gün qalmış saat 18:00-dək namizəd və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, siyasi partiyanın, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsi namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin dairə seçki komissiyasına təqdim etməlidir.

Milli Məclisə sentyabrın 1-nə təyin edilmiş növbədənəkar seçkilərlə əlaqədar bu müddət 2024-cü il iyulun 13-dən 2024-cü il avqustun 2-si saat 18:00-dək olan dövrü əhatə edib.



İsveçdə 35 yaşlı azərbaycanlı qətlə yetirildi

İsveçin paytaxtı Stokholmdə şəhərinin Upplands-Bru adlanan hissəsində azərbaycanlı qətlə yetirilib.

Hadisə iyulun 30-u baş verib. Belə ki, İsveçdə yaşayan Azərbaycan vətəndaşı 35 yaşlı Mehmed Xankişiyev evinin yaxınlığında naməlum şəxs tərəfindən açılan atəşlə öldürülüb. Hadisənin hansı səbəbdən və hansı zəmində baş verdiyi hələlik məlum deyil.

Bölgənin prokuroru İsveç mətbuatına açıqlamasında bildirib ki, qətlin kriminal qruplaşmalar arasında münafiqə zəminində baş verdiyi ehtimal edilir. Onun sözlərinə görə, hadisəni törədən şəxs və ya şəxslərin M.Xankişiyevə hansısa kriminal fiqura bənzətməsi və onu səhvən qətlə yetirməsi ehtimalı da böyükdür.

Qafqazinfo

“Türkiyə Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlər normallaşdıqdan sonra Ermənistanla sərhədi açabilir”.

Bunu qardaş ölkənin xarici işlər naziri Hakan Fidan deyib.

“Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqlar prosesi davam edir. Bunun müsbət nəticələnməsi istiqamətində Türkiyə öz ssenarisini hazırlamalıdır. Hazırkı fəaliyyətlər də bu istiqamətdədir. Əgər danışıqlar tamamlanarsa, müsbət ssenarini aktivləşdirəcəyik. Beləliklə, biz Ermənistanla sərhəd qapımızı açabilirik”, - XİN başçısı bildirib.

Bu, əslində Ermənistan son mesajdır ki, əgər həqiqətən blokada vəziyyətindən çıxıb tərəqqiyə üz tutmaq, region ölkələri ilə inteqrasiya olunmaq istəyirsə, ümumiyyətlə, öz suverenliyi və ərazi bütövlüyünə zəmanət istəyirsə, yolu məlum: öncə Azərbaycanla anlaşmalı, onunla sülh müqaviləsi imzalamalıdır. Bundan ötrü isə rəsmi İrəvan real sülh ritorikası sərgiləməli, öz konstitusiyasını beynəlxalq hüquqa uyğunlaşdırmalı, eyni zamanda, Türkiyəyə qarşı soyqırım və ərazi iddialarına son qoymalıdır, nəinki xarici havadarların felinə gedərək, altdan-altdan silahlanaraq revanşist müharibəyə hazırlaşmalıdır. Qisası, sərhədlərin açılması üçün İrəvan böyük sülh tərəfdarı olduğunu əməldə sübut etməlidir, həm də bütün dünyaya. İrəvan, Nikol Paşinyan hökuməti Ankaranın son mesajını düz oxuyacaqmı? Maraqlıdır ki, son olaraq ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibinin müavini Vedant Patel münasibətlərin normallaşdırılması üzrə Türkiyə-Ermənistan danışıqlarını şərh etməkdən yayınıb. “Mənim heç bir şərhim yoxdur. Mən iki maraqlı ölkəyə bu mövzuda danışmaq imkanı verərdim”, - Patel brifinqdə jurnalistin Ermənistan və Türkiyə xüsusi nümayəndələrinin 5-ci görüşünü və ümumilikdə danışıqları şərh etmək xahişinə cavab olaraq bildirib.

AMİP liderinin köməkçisi, siyasi şərhçi Əli Orucovun fikrincə, Ermənistanın Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərinin normallaşdırılmasında və nəqliyyat kommunikasiya xətlərinin açılmasında İran və Rusiyadan fərqli olaraq Qərb maraqlıdır: “Ermənistanın Qərbə inteqrasiyası və Rusiyadan asılılığı-

Ankara nöqtəni belə qoydu - İrəvan bu mesajı düz oxumasa...

Əli Orucov: “Sülh sazişinin imzalanmasına tərəflər çox yaxındır, lakin...”

Niyaməddin Orduxanlı: “Ermənistan məqsədli şəkildə sülh prosesini uzadır”



nın azaldılmasının alternativ variantları yoxdur. Lakin ABŞ və müttəfiqləri bu nizamlanma prosesini elə həyata keçirmək istəyir ki, İrəvan onların nəzarətində olsun. Bunun üçün də Ermənistan maliyyə və hərbi dəstək verməklə, həmçinin Azərbaycana təzyiqlər göstərməklə güzəştlərə nail olmaq istəyirlər. Həm də ona görə ki, Ermənistandan gələcəkdə Ankaraya və Bakıya qarşı istifadə etmək üçün alət qazanmış olsunlar. Ermənistanla Türkiyə arasında sərhədlərin açılması barədə Qərbin fəal təşəbbüsləri hər zaman olub. Xüsusən də 2008-2010-cu illər arasında Qərbin təşəbbüsü ilə Ermənistan-Türkiyə arasında münasibətlərin yumşaldılmasına və 2009-cu ildə Cenevrədə “Diplomatik əlaqələrin qurulmasına dair Protokol”, digəri isə “Əlaqələrin inkişafı haqqında Protokol” imzalandı. “Futbol diplomatiyası” işə salındı. Türkiyənin o zamankı prezidenti Abdulla Gül İrəvana, Ermənistanda dönəmin prezidenti olan Serj Sərkisyan İstanbula gedib ölkələrin yığma futbol matçını izlədilər. Ermənistan və Türkiyə xarici işlər nazirləri qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin intensivliyini artırdılar. Ancaq Bakının Ankaraya sərt etirazları,

həmçinin beynəlxalq erməni diasporunun, kilşənin müdaxiləsi, Türkiyə ictimaiyyətinin ciddi təkpişi sərhədlərin açılması məsələsini dayandırdı. O vaxtkı baş nazir Bakiya səfər edərək Ermənistan-Türkiyə sərhədlərinin açılmasının Azərbaycanla asılı olduğunu bir daha bəyan etdi. Azərbaycan 44 günlük müharibədə qazandığı möhtəşəm qələbə ilə işğal faktoruna son qoydu. Ancaq Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma prosesi ləng gedir. Mübahisə doğuran detalların həlli barədə İrəvan destruktiv mövqeyində qalmaqdadır. Əslində əgər hər iki tərəfin rəsmi şəxslərinin verdiyi bəyanatlara inansa q demək olar ki, mövqələr demək olar ki, uzlaşdırılıb, sülh sazişinin imzalanmasına tərəflər çox yaxındır. Lakin realıqda görünən odur, İrəvan bu prosesi sabotaj edir. Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa söykənərək Ermənistan Konstitusiyasında əksini tapan ərazi iddialarının ləğvi barədə tələblərindən yayınır. İrəvan həqiqi sülhə nail olmaq istəyirsə, qonşu dövlətlərə qarşı ərazi və digər əsassız iddialarından imtina etməlidir. İrəvan isə həm Azərbaycana, həm də Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarını konstitusiyaya sə-

viyyəsində saxlayır ki, bu da sülh və normallaşma sürəcinə ciddi əngəl törədir. Eyni zamanda “soyqırım” uydurmasını da döriyyədən çıxartmalıdır. Türkiyə-Ermənistan arasında sərhədlərin açılmasına və qarşılıqlı diplomatik əlaqələrin qurulmasına İrəvan qeyd-şərtsiz nail olmaq istəyir. Yeni Paşinyan hökuməti bildirir ki, Ankara İrəvana qarşı heç bir şərti irəli sürmədən bu məsələni həllini tapsın. Bu Ermənistanın tam maraqlarına uyğundur. Çünki Ermənistan yaxşı anlayır ki, Qərbə inteqrasiya üçün mütləq Türkiyə ilə sərhədlərin açılmalı, diplomatik əlaqələrin qurulması zəruridir. Bunun başqa çıxış yolu yoxdur. Türkiyə-Ermənistan sərhədlərini, sərhəd-keçid məntəqələrini də hər iki ölkə tam hazır vəziyyətə gətirib. Ermənistanın Fransa kimi havadarlarının təhrikinə uyub Azərbaycanla sülh müaviləsinin imzalanmasını uzatması onun ziyanındır. Bu təkə Qərbə inteqrasiyanı tormozlamır, eyni zamanda regiona inteqrasiyasını əngəlləyir. İrəvan nəhayətdə anlamalıdır ki, Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərin beynəlxalq hüquq və prinsiplərə uyğun nizama salınması həm də təhlükəsizliyini güvənə almış olur. Türkiyənin xari-

ci işlər naziri Hakan Fidan hər danışıqlar tamamlanarsa, müsbət ssenarini aktivləşdirəcəyik deməklə mehz Ermənistanla diplomatik dillə bunları anlatmaq istəyib”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı Ermənistan tərəfin vaxt qazanmaq üçün hiylə işlətdiyini bildirdi: “Türkiyə tam doğru qərar verib. Azərbaycanın dövlət və milli maraqlarına cavab verəcək açıqlama verib. Türkiyənin hörmətli xarici işlər naziri Hakan Fidan deyib ki, Azərbaycan-Ermənistan sülh sazişi imzalanmayana qədər sərhədlər açılmamalıdır. Ermənistan məqsədli şəkildə sülh prosesini uzadır və müxtəlif bəhanələrlə sülhə imza atmaq istəmir. Ermənistan hiylə işlədir. Sülh sazişi olmadan Türkiyə ilə sərhədlərin açılması birbaşa Ermənistanın iqtisadiyyatına və güclənməsinə xidmət edəcək. Su al yaranır, sülh sazişi istəyən Ermənistan nədən bütün gücü ilə silahlanır? Fransadan, Hindistandan və digər ölkələrdən milyon-

larla dollar həcmində silah alır?! Həmçinin Müdafiə Nazirliyinin yüksək vəzifəsinə amerikalı mütəxəssis cəlb olunur? Bütün bunlar Azərbaycanla yeni müharibəyə hesablanıb. Bunu qardaş Türkiyə rəsmiləri də yaxşı bilir. O cümlədən də Azərbaycan dövləti bunu çox yaxşı bilir. Ermənistan sülh sazişinə ona görə getmək istəmir ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin sonunu gözləyir. Ümid edirlər ki, ağır blokada olan Rusiyada Putin hakimiyyətdən devrilə bilər və Rusiyada Qərbyönümlü şəxs hakimiyyətə gələr. Yeltsin kimi biri hakimiyyətə gətirilə və Azərbaycana qarşı Rusiyanın böyük dəstəyi ilə müharibə edərlər. Bunu Amerika Ermənistanla başa salıb və sülh sazişinin imzalanmasını tövsiyə edir. ABŞ rəsmiləri indiki vəziyyətdə istəyir ki, Türkiyə Ermənistanla sərhədi açsın. Bunu Amerika gizlətsə də, Azərbaycan xalqı çox yaxşı bilir və görür. Amerika açıq və ya gizli şəkildə Ermənistanla hər zaman dəstək verir”.

□ Cəvansir ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

Fransa vətəndaşlarını təcili İrəvanı tərk etməyə çağırıb



Fransa ölkə vətəndaşlarını İrana səfər etməməyə, hazırda bu ölkədə olan fransızları isə təcili oranı tərk etməyə çağırıb.

APA-nın BFMTV-yə istinadən xəbərinə görə, ölkənin Xarici İşlər Nazirliyi bununla bağlı xüsusi bəyanat yayıb.

Bəyanatda Fransa öz vətəndaşına İrana səfər etməyi rəsmi şəkildə tövsiyə edib və hələ də ölkədə olan Fransa vətəndaşlarından bölgədə hərbi eskalasiya riski səbəbindən mümkün qədər tez ölkəni tərk etməyi xahiş edib.

“S&P Global Ratings” beynəlxalq kredit reyting agentliyi Azərbaycanda iqtisadi artımla bağlı yeni gözləntiləri açıqlayıb. Agentliyin hesabatında Azərbaycanın 2024-2025-ci illər üçün iqtisadi artım perspektivlərinin əksər region ölkələrindən zəif olduğu bildirilib. S&P analitikləri qeyd ediblər ki, iqtisadi artıma təzyiq əsasən neft hasilatının uzunmüddətli tədricən azalması ilə əlaqədardır: “2024-2025-ci illərdə real ÜDM artımını hər il təxminən 1,5 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırırıq”.

Maraqlıdır ki, bundan əvvəl 2024-cü ilin iyun ayında S&P Azərbaycanda real ÜDM artımı ilə bağlı proqnozunu 1,5 faizdən 2,5 faizə qədər artırdığını açıqlamışdı.

Agentlik ekspertləri Azərbaycanda iqtisadi artım gözləntilərinin aşağı olmasına baxmayaraq, bank sektorunda 2024-cü ildə 10-15 faiz artım gözlədiklərini açıqlayıblar. Qeyd edilib ki, ölkənin bank sektorunun böyüməsi böyük ölçüdə istehlak kreditləşməsinin artımı ilə bağlı olacaq.

S&P həmçinin əlavə edib ki, Azərbaycanın bank sisteminin maliyyələşdirmə profili güclənib: “2016-cı ildən bəri biz pərakəndə və ya korporativ depozitlərin əhəmiyyət ölçüdə xaricə getdiyini görməmişik. Düşünürük ki, əsas müştəri depozitləri növbəti bir neçə il ərzində kreditləri maliyyələşdirəcək və xarici maliyyələşdirmə ehtiyacını aradan qaldıracaq”.

Reyting agentliyi vurğulayıb ki, Azərbaycanda depozitlərin dollarlaşması region ölkələri ilə eyni səviyyəyə enib. Həmçinin qeyri-rezident depozitlərinin həcmi 5 faizdir ki, bu da region ölkələrindən xeyli aşağıdır (APA).

Xatırladaq ki, S&P 2023-cü ildə Azərbaycanda iqtisadi artım olmayacağını proqnozlaşdırmışdı, amma 1,1 faizlik artım qeydə alındı.

Qeyd etmək lazımdır ki, digər beynəlxalq agentlik və maliyyə qurumları S&P-dən əks mövqedədirlər. Belə ki, Niderlandın “ING Group” şirkəti son hesabatında 2024-cü il üçün Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu 2,8 faiz, 2025-ci ildə 2,5 faiz, 2026-cı ildə isə 2,8 faiz səviyyəsində müəyyən edib. Bundan öncəki proqnoza nisbətən 2024-cü il üçün gözləntilər 0,3 faiz bəndi artıb, gələn il üçün isə 0,2 faiz bəndi azalıb.

Hesabata əsasən, 2024-cü ilin ikinci rübündə ÜDM artımı 3,5 faiz, üçüncü rübə 2 faiz, dördüncü rübə isə 1,5 faiz proqnozlaşdırılır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) proqnozlarına görə, bu il Azərbaycanda ÜDM-in artımı 2,6 faiz,

Beynəlxalq agentliyin Azərbaycanda iqtisadi artım proqnozu niyə “tutmur” - real faktlar

S&P-nin gözləntilərinin əksi baş verir, “Moody’s” isə ölkədə real ÜDM artımının 2023-cü ildəki 1,1 faizdən 2024-cü ildə 2,1 faizə qədər sürətlənəcəyini bildirir



2025-ci ildə 2,8 faiz təşkil edəcək.

Dünya Bankının ekspertləri hesab edirlər ki, Azərbaycanda ÜDM bu il 2,3 faiz, 2025-2026-cı illərdə isə 2,4 faiz artacaq. Beynəlxalq Valyuta Fondu (IMF) bu il Azərbaycanda ÜDM-in 2,8 faiz artacağını proqnozlaşdırır. IMF 2025-2028-ci illərdə Azərbaycanda ÜDM-in artımını illik 2,3 faiz, 2029-2032-ci illərdə isə illik 2,4 faiz səviyyəsindən yuxarı olacağı qənaətinə gəlir.

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (EBRD) proqnozuna görə, 2024-cü ildə Azərbaycanda ÜDM artımı 3,1 faiz, 2025-ci ildə isə 2,7 faiz olacaq. “Moody’s” beynəlxalq reyting agentliyi isə Azərbaycanın real ÜDM artımının 2023-cü ildəki 1,1 faizdən 2024-cü ildə 2,1 faizə qədər sürətlənəcəyini proqnozlaşdırır.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, cari ilin ilk altı ayında ölkə iqtisadiyyatında yaradılmış əlavə dəyər 59 milyard 520,4 milyon manat olmaqla əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 4,3 faiz artım qeydə alınıb. Hesabat dövründə qeyri-neft/qaz sektorunda ÜDM-in həcmi 38

milyard 798,0 milyon manata bərabər olmaqla ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 6,9 faiz artıb. İqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda isə real artım 0,6 faiz olub, ilin ilk yarısında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əmtəəlik qaz hasilatı 5,3 faiz artsa da, əmtəəlik neft hasilatında 4,9 faizlik azalma qeydə alınıb.

S&P Azərbaycanda iqtisadi artım proqnozunu azaltmasını neft hasilatındakı azalma ilə əsaslandırır. Halbuki məhz bu ilin aprelindən “Azəri-Çıraq-Günəşli” yatağındakı yeni ACE platformasından neft hasilatı başlanıb. İlk mərhələdə gündə 24 min barel neft hasilatı olur, tədricən bu həcm 100 min barelə çatdırılacaq. Bu isə yataqda hasilatın düşmə sürətinin xeyli azaldılmasına imkan verəcək.

Azərbaycan hökuməti, Mərkəzi Bank, həmçinin Fitch Beynəlxalq Reyting Agentliyi bu amili nəzərə almaqla ölkədə iqtisadi artıma dair proqnozlara artım yönündə dəyişiklik ediblər. Fitch-ə görə, neft hasilatının daha yavaş azalması və Qarabağın bərpasının təsiri ilə iqtisadi artım tsiklik olaraq 3,2 faizə çatmalıdır: “Biz artımın 2025-ci ildə 2,7 faizə, 2026-cı

ildə isə 2,3 faizə qədər yavaşlamasını gözləyirik, bu artımlar hələ də dövlət investisiyaları tərəfindən dəstəklənir. Eyni zamanda neft sektorunda azalma tempini yavaşlada biləcək yeni neft hasilatı və təbii qaz hasilatının daha yüksək olması səbəbindən əvvəlki illərə nisbətən azalacaq”.

Maliyyə Nazirliyi tərəfindən açıqlanan “Azərbaycan Respublikasının 2024-cü ilin dövlət və icmal büdcələrinin yarımillik icrasına dair arayış və ilin sonuna gözləntilər” sənədində əsasən Azərbaycanda 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsi baxılan zaman (2023-cü ilin oktyabr ayı) iqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən təqdim edilmiş proqnozlara əsasən ÜDM 118,4 milyard manat, qeyri-neft/qaz ÜDM 84,2 milyard manat, real artım tempi isə müvafiq olaraq 2,4 və 4,6 faiz səviyyəsində götürülmüşdü. Lakin hökumət 2023-cü ildə istehsal edilmiş ÜDM-in ehtimal edildiyindən artıq olmasını, 2024-cü ilin ilk 6 ayında qeydə alınmış makro-fiskal nəticələri, həmçinin global miqyasda iqtisadi artımla və enerji daşıyıcılarının qiymətləri ilə bağlı 2024-cü ilin sonuna gözləntiləri nəzərə almaqla cari il üzrə makroiqtisadi

proqnozlarında dəyişiklik edib. Yenilənmiş proqnozlara əsasən, 2024-cü ildə ÜDM-in real artımı 3,8 faiz olmaqla nominal ifadədə 121,3 milyard manata, o cümlədən qeyri-neft ÜDM 84,7 milyard manata (əvvəlki proqnoza nəzərən 0,6 milyard manat çox) çatacağı gözlənilir: “2024-cü ilin dövlət büdcəsinin hesablamaları üçün 60,0 ABŞ dolları səviyyəsində qəbul edilmiş xam neftin bir barelinin orta illik ixrac qiyməti dövlət büdcəsinə yenidən baxılma ilə 75,0 ABŞ dolları səviyyəsinə artırılıb. Cari ilin yanvar-iyun aylarında qeyri-neft/qaz sektorunda müşahidə edilən artım tempinin ilin növbəti aylarında da davam edəcəyi gözlənilir. Bu əsasla 2024-cü ildə qeyri-neft/qaz sektorunda ÜDM-in real artım tempinə dair proqnoz 4,6 faizdən 5,5 faizə qaldırılıb. Eyni zamanda 2024-cü ildə orta illik inflyasiya üzrə ilkin proqnoz 5,3 faiz səviyyəsində nəzərdə tutulsa da, yenidən baxılma ilə inflyasiya proqnozu 2,7 faizə qədər azaldılıb”.

AMB isə bu il Azərbaycanda iqtisadi artımın 3,5-4 faiz, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektorunda 5,5-6 faiz olacağını gözlənilir. Tənzimləyiciyə görə, gələn il ölkədə ÜDM 2-2,5 faiz, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektorunda 4-5 faiz artacaq.

Qeyd edək ki, 2024-cü ildə global artım üzrə Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) tərəfindən cari ilin iyul ayında verilmiş proqnoz aprel ayına nəzərən dəyişməz saxlanılıb (3,2 faiz), Dünya Bankı (DB) isə cari ilin iyun ayında global artım proqnozunu ilkin təqdim edilmiş proqnozla müqayisədə 0,2 faiz bənd artıraraq 2,6 faiz səviyyəsində müəyyən edib. Beynəlxalq maliyyə institutları və agentliklərinin son proqnozlarına əsasən, xam neftin bir barelinin orta illik satış qiymətinin 75,0-85,0 ABŞ dolları civarında olacağı proqnozlaşdırılır.

İlin birinci yarısında Azərbaycanın dövlət büdcəsinə daxilolmaların ciddi artımı qeydə alınıb. O cümlədən dövlət büdcəsinin neft-qaz sektorunda daxilolmaları 8

milyard 797,7 milyon manat təşkil edib ki, bu da proqnozla müqayisədə 320,9 milyon manat və ya 3,8 faiz, 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 milyard 148,9 milyon manat və ya 32,3 faiz çoxdur. 2024-cü ilin yanvar-iyun aylarında dövlət büdcəsinin gəlirlərində neft-qaz sektorunda daxilolmaların 27,4 faizini və ya 2 milyard 407,2 milyon manatı vergi daxilolmaları, 72,6 faizini və ya 6 milyard 390,5 milyon manatı isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfert təşkil edib. Neft-qaz sektorunda vergi daxilolmalarının 48,5 faizini və ya 1 milyard 167,0 milyon manatı Şahdəniz yatağı üzrə mənfəət vergisi, 34,6 faizini və ya 833,3 milyon manatı Dövlət Neft Şirkətinin ödədiyi müvafiq vergilər, 16,9 faizini və ya 406,9 milyon manatı isə ABƏŞ-in mənfəət vergisi təşkil edir.

Maliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən bu ilin yekununda büdcəyə vergi və rüsumlar üzrə daxilolmaların məbləği 15 milyard 270,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin ilkin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 1405,0 milyon manat və ya 10,1 faiz çoxdur. Qeyd olunan vəsaitin 4 milyard 580,0 milyon manatı və ya 30,0 faizi neft-qaz sektorunun, 10 milyard 690,0 milyon manatı və ya 70,0 faizi isə qeyri-neft/qaz sektorunun payına düşəcək. Neft-qaz sektorunda vergi daxilolmalarının 43,7 faizini və ya 2 milyard manatı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti üzrə vergilər, 14,2 faizini və ya 650,0 milyon manatı Azəri-Çıraq-Günəşli layihəsi üzrə hasilatın pay bölgüsü sazişləri çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı təşkilatların mənfəət vergisi, 42,1 faizini və ya 1 milyard 930,0 milyon manatı isə Şahdəniz layihəsi üzrə hasilatın pay bölgüsü sazişləri çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı təşkilatların mənfəət vergisi təşkil edəcək.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Ermenistanda ehtiyatda olan hərbi vəzifəlilər növbəti toplantıya çağırılıb. APA-nın “Sputnik-Armenia”ya istinadən məlumatına görə, bu barədə hökumət qərar verib. Bildirilib ki, əsas məqsəd onların döyüş hazırlığının, eləcə də hərbi bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsindən ibarətdir.

Məlumata görə, toplantı 15 sentyabrdan 15 dekabra qədər, yeni 3 ay davam edəcək. Bu arada Ermənistan müdafiə nazirinin birinci müavini, Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Edvard Asryanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Londonda quru müharibələrinin aparılmasına həsr olunmuş illik konfransda iştirak edib. Məlumata görə, konfransın məqsədi müharibənin yerüstü sektorunda mövcud olan təhdidləri, onlarla mübarizənin mümkün yollarını öyrənmək, həmçinin bu istiqamətdə tərəfdaş qoşunları və son hərbi-siyasi və sənaye hadisələri ilə tanış olmaq olub. Qeyd olunur ki, konfrans çərçivəsində Asryan Britaniya ordusunun Baş Qərargah rəisi, general Roland Uokerlə görüş keçirib. Tərəflər müdafiə sahəsində ikitərəfli əməkdaşlığın mövcud çərçivəsini və onun gələcək inkişafı imkanlarını müzakirə ediblər. Belə çıxır ki, Britaniya da erməni ordusunun qurulmasına hansısa şəkildə kömək edir? Nəzərə alanda ki, İrəvan həm də bəzi xarici havadarları hesabına sürətlə silahlanmaqda, ABŞ və Fransa ilə ortaq təlimlər keçirməkdədir, hətta Pentaqon nümayəndəsinin Ermənistan Müdafiə Nazirliyində oturması barədə anlaşma var, o zaman vaxtaşırı və uzun müddətli keçirilən hərbi toplantılarda əsas hədəf nədir - yeni və işğalçı müharibəyə hazırlıq mı? Belə toplantıların əhəmiyyəti. Azərbaycanda da belə tədbirlər keçirilməyi? Nəhayət, müasir müharibələrdə canlı qüvvə, yoxsa müasir texnika həlledici önəm daşıyır?

Beləliklə, bir sıra xarici havadarları hesabına ölkəsini sürətlə silahlandıran, ABŞ və Fransa ilə ortaq təlimlər keçirən, hətta Pentaqon nümayəndəsinə Ermənistan Müdafiə Nazirliyində vəzifə verən Nikol Paşinyan hökuməti eyni zamanda, ölkədə tez-tez hərbi mükəlləfiyyəti olanların uzun müddətli toplantılarını təşkil edir. Musavat.com-un məlumatına görə, erməni mediası yazıb ki, Qarabağdakı keçmiş separatçı-quldurların qanunsuz silahlı birləşmələrinin “komandanı” Kamo Vardanyan təzəlikcə Ermənistan müdafiə nazirinin müşaviri təyin edilib. “General” Vardanyan məlumatı təsdiqləyib. Kamo Vardanyan 2021-ci ildə separatçıların “komandanı” olub. 2023-cü ilin sentyabrında ordumuzun uğurlu antiteror əməliyyatı zamanı separatçıların lideri Samvel Şahramanyanla birgə Ermənistan qaçıb. Ermənistanın savaş hazırlıqlarını təsdiqləyən daha bir fakt: Vardanyanın müşavir təyin olunduğu müdafiə nazirliyində iyulun 18-dən Pentaqon təlimatçısı (ABŞ Müdafiə Nazirliyinin nümayəndəsi) işə başlayıb. Rəsmi məlumata görə, ABŞ-ın dəstəyində məqsəd Ermənistanı döyüşkən ordu qurulmasında kömək etməkdir. Kimə qarşı?

Məlum məsələdir. Belə çıxır, dövlətimiz və xalqımıza qarşı cinayətlər törətmiş bu separatçı ünsür indi də Pentaqonun birbaşa təlimatlarını alaçaq? Beləliklə, “bir aya sülh imzalaya bilərik”, nağılını uyduran N.Paşinyan paralel şəkildə müharibəyə hazırlaşır.

Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, bu cür hərbi toplantılar, çox ölkələrdə, o sıradan bizdə də olur: “Açıq, mən burada ehtiyatlanasam nəse görmürəm. Ancaq Qərbdəki bəli çevrələrin Ermənistanı revansizmə bizim qonşuluğumuzdakı bəzi böyük dövlətlərdən heç də az həvəsləndirmədikləri və hətta bu yöndə onlardan daha çox canfəşanlıq etdikləri danılmazdır. Burada ən təhlükəli olan hərbi toplantılar yox, VOMA kimi hay gəncərinə hərbi təlim keçirilən terrorçu qruplaşmaların yaradılmasıdır ki, onların da əksəriyyəti məhz Qərbdən maliyyələşir. Qərbdəkilər 2006-cı ildəki İsrail-Livan savaşından sonra bu cür qruplaşmaların ordu hissələrindən daha effektiv olduğunu gördüklərindən onlara diqqəti artırılar və terror ənənəsi olan hay toplumunda belə qruplaşmalar formalaşdırmaq elə də çətin deyil. Yeni deməyim odur ki, biz bu regionda qarşıdurmanın qalmasında maraqlı olanların təkə Ermənistan ordusuna verdikləri hərbi dəstəyi, onlara təlim keçməyi, təlimatçıyla təmin etmələrini yox, VOMA tipli qruplaşmalarla əlaqələrini diqqətdə saxlamalıyıq. Çünki gələcəkdə daha çox onlardan faydalanmağa çalışılacaq”.

Böyük Britaniya ilə Ermənistan arasında hərbi əməkdaşlığa gəldikdə, S.Aliyev bəzi məqamlara diqqət çəkdi: “Bilirsiniz, əslində qərbdəki böyük dövlətlər Birinci Dünya Savaşından sonra bizim regiona yanaşmada hansı siyasəti yeridirdilərsə, yenə o cür çıxış edirlər. Və mümkündür ki, o zaman olduğu kimi, indi də tərəfdaş seçimində hansısa mövqe dəyişikliyinə yol versinlər. Ancaq bütövlükdə götürdükdə, Baronessa Koks kimi tipləri nəzərə almasaq, Böyük Britaniyanın Azərbaycanla Ermənistan arasında qarşıdurmaya yanaşması ABŞ və Fransanınkindən həmişə fərqlənib. Xatırladıam ki, ötən əsrdə də həmin böyük dövlətlər içərisində Azərbaycana yanaşmada Böyük Britaniya daha ədalətli davranmışdı. Məhz Londonun təqdimatı ilə 1920-ci ilin 11 yanvarında Antanta Dövlətlərinin Ali Şurası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin müstəqilliyini tanımaq haqqında qərar qəbul etdi. Məhz Londonun dəstəyi ilə Azərbaycan Paris Sülh Konfransına buraxıldı. Böyük Britaniyada da yaxşı bilirlər ki, biz bunu heç vaxt unutmadıq”.

Deputat bu məqamda bir faktı da xatırladı: “1918-ci ilin 17 noyabrında Britaniya



Revansist Ermənistan müharibə hazırlığında - sentyabrın 15-dən...

Bir aya sülh sazişini imzalamağa “hazır olduğunu” iddia edən Nikol Paşinyan “pərdə arxasında” savaş tədarükü görür; rəsmi İrəvanın təhlükəli oyunu ona baha başa gələ bilər; deputat və hərbi ekspertdən ilginclik açıqlamalar

hərbçiləri Birinci Dünya Savaşında qələbə çalan dövlətlər - Antanta adından Bakıya gəldi və elə həmin gün general Tomson burada Britaniya Neft Administrasiyası adlanan quruma başçı təyin edildi. Bu Neft Administrasiyasının niyə yaradıldığı və nədən ləğv edildiyi yəqin sirr deyil. Qırmızı Ordunun Azərbaycanda daha çox onlardan faydalanmağa çalışılacaq”.

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev isə bildirdi ki, Ermənistanın son həftələrdə çox sayda təxribatlar törətməsi və hücum silahları əldə etməsi yaxın perspektivdə bu ölkənin genişmiqyaslı təxribatlar törədə biləcəyindən xəbər verir: “Bu barədə ictimaiyyət dəfələrlə biz tərəfindən məlumatlandırılıb. Digər tərəfdən isə hər ilin sentyabr ayı gələndə mütləq və mütləq Ermənistan tərəf qeyri-adekvat addımlar atır, davamlı olaraq təxribatlarının miqyasını məhz sentyabr ayında genişləndirir. Bu il də yenə sentyabr ayında Ermənistanın təxribatlar törədəcəyi ehtimalı böyükdür. Bunu biz Ermənistan ordusunun davranışlarına diqqət yetirməklə

dəyə bilərik. Ermənistanda, xüsusilə də Naxçıvan və Kəlbəcər istiqamətində genişmiqyaslı təxribatların ola biləcəyini ehtimal edə bilərik”. Britaniya ilə Ermənistanın münasibətlərinin münasibətlərinə gəldikdə, hərbi ekspert xatırladı ki, hazırda Ermənistan öz ərazisində həm İran, həm Fransa, həm ABŞ təlimatçıların fəaliyyətinə, həm Hindistanın hərbi attaşé institutunun yaradılmasına şərait yarırsa, belə olan vəziyyətdə Britaniyanın da bu proseslərdən kənarda qalacağını düşünmək doğru olmazdı. Mənə elə gəlir ki, məhz Böyük Britaniya da zəif immunitetə malik Ermənistan ərazisinə yerləşmək üçün rəsmi İrəvanla müəyyən əlaqələr qurmaqda maraqlıdır”.

Ə.Verdiyev qeyd etdi ki, ABŞ, Fransa ilə keçirilən ortaq hərbi təlimlər fonunda Britaniyanın tarixən Cənubi Qafqazdakı proseslərdən kənarda qalacağını düşünmək doğru olmaz: “Digər tərəfdən isə Britaniya Ermənistan hakimiyyətinə daim aşkar və gizlin təsir imkanlarına malik olub. Əvvəlki Ermənistan prezidentinin də Britaniya ilə əlaqələri hamımıza yaxşı məlumdur. Ona görə də Britaniya Ermənistanı təsir mexanizmlərini itirmədiyini ortalağa qoyur. Ermənistan gərginliyin artacaq gözlənilən sentyabr ayından başlayaraq, soyuq qış fəslində əlində əlavə qüvvələr saxlamaq, bu mənada hərbi toplantı əlində topladığı heyətdən istifadə etmək niyyətindədir. Digər tərəfdən isə Ermənistan ordusunda çox sayda vakant vəzifələrin olduğunu bilir. Toplantıya cəlb

olunan heyətə yəqin ki, toplantı sonunda bəzi vəzifələrdə xidmət etmək təklifləri veriləcək. Əgər təxribatlar Ermənistan üçün uğurla başa çatarsa, yeni itkilər çox da böyük olmazsa, o zaman hərbi təlimlərə cəlb edilən heyətin bir hissəsi fərari erməni ordusu sıralarında xidmətinə davam edəcək”.

Ə.Verdiyev qeyd etdi ki, Azərbaycan ordusunda da bu tip təlimlər keçirilir: “Onların intensivliyi Vətən Müharibəsindən sonra kifayət qədər artıb. Amma biz bu təlimləri daha qısa müddətdə həyata keçiririk. Yeni üç ay çəkmir, bir ay ərzində biz bu prosesləri yekunlaşdırırıq. Digər qoşun növlərində təxris olunmuş heyətlər Müdafiə Nazirliyinin planına uyğun olaraq təlimlərdə iştirak edir.

Bu təlimlər ehtiyatda olanların bilik və bacarıqlarının, peşə vərdislərinin artırılmasına xidmət edir”. Ekspert bildirdi ki, müasir müharibələrdə canlı qüvvə daha böyük rol oynayır: “Texnika zəif, hər yerdə eynidir. Məsələn, avtomat müxtəlif ölkələrdə istifadə olunur, eyni silahı erməni əsgəri də əlində tuturdu, Azərbaycan əsgəri də. Söhbət o silahdan, texnika, vasitə və avadanlıqdan istifadə edən şəxsi heyətin peşəkarlıq səviyyəsindən, onun vətənpərvərlik hisslərindən, torpağa, Vətənə bağlılığından asılıdır. Hərbi nəyin uğrunda savaşdığını, canını

qurban etdiyini bilməli, bu ideyaların haqlı olduğuna əmin olmalıdır. Belə əminlik olmadısa, nə o əsgərdən, nə müharibədən, nə də silahdan xeyir-bərəkət gözləməyə dəyməz. Biz bunu həm Ermənistanın, həm Rusiya ordusunun Ukraynadakı, həm də ABŞ ordusunun Əfqanıstandakı fəaliyyətlərindən çox gözəl bilir”.

Beləcə, bir aya sülh sazişini imzalamağa “hazır olduğunu” iddia edən Nikol Paşinyan “pərdə arxasında” savaş tədarükü görür. Amma bu kimi oyunbazlıqlar rəsmi İrəvana baha başa gələ bilər, Azərbaycan Prezidenti Ermənistanı və onun havadarlarına xəbərdarlığını dəfələrlə edib: “Peşman olacaqlar!”

E.PAŞAYEV,
“Yeni Müsavat”



Ermənistan MN: “ABŞ ordumuza məsləhətçi qismində dəstək verir”

ABŞ Ermənistan ordusuna məsləhətçi qismində dəstək verir. APA-nın “Armenpress”-ə istinadən məlumatına görə, bu barədə Ermənistanın Müdafiə Nazirliyi ABŞ dövlət katibinin müavini Uzra Zeyin ABŞ ordusunun nümayəndəsinin Ermənistan Müdafiə Nazirliyində çalışacağına dair məlumata münasibət bildirərək deyib.

Qeyd olunub ki, təkə rəsmi Vaşinqton yox, digər tərəfdaşları da Ermənistan ordusuna qısamüddətli və uzunmüddətli razılaşmalar əsasında köməklik göstərməkdə davam edir.

Xəbər verildiyi kimi, 2024-cü il Paris Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasimində Azərbaycanla bağlı təxribat baş verib. Fransanın rəsmi "France 2" telekanalında canlı yayımında aparıcılar Azərbaycan idmançıları və ölkəmizlə bağlı hədyan söyləyiblər.

"Xatırladaq ki, erməni komandasının keçidi zamanı kanalın aparıcılarından biri öz rəğbətini gizlədə bilməyərək, "Ermənistan, bizim erməni dostlarımız, tarixən fransızların üreyinə yaxın bir ölkə" deyib. Aparıcı həmçinin Qarabağdakı qondarma rejimin tarixdən silinməsi ilə bağlı təxribatçı fikirlər səsləndirib. Bu sözlər Azərbaycan və Ermənistan idmançılarının keçidi kontekstində deyilib. Daha sonra Azərbaycan komandasının keçidi zamanı aparıcı ölkəmizi "Ermənistanla ərazi məsələsində münaqişədə olan Qafqaz respublikası" kimi təqdim edib.

Olimpiya Oyunları isə həmişə sülhə və müharibəyə son qoymağa çağırıb. Lakin Fransa televiziya kanalı siyasəti qərəz nümayiş etdirərək bu prinsipləri pozub. Beləcə, Azərbaycan, üstəlik, dünya idman ictimaiyyəti qarşısında həm də "təcavüzkar" kimi qə-

Bakıya qarşı bitməyən qərəz -

"France 2"-nin cəzalanmamasının səbəbi

Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi Azərbaycandan üzr istədi, Fransa dövləti isə...

baycanın və Türkiyənin bölgədə koordinasiyalı fəaliyyəti, silahlı qüvvələrin yenidən qurulması və iqtisadi imkanların artması bunda əsas rol oynamışdı. Eyni zamanda, müharibədən sonra Qafqazda da geosiyasi reallıqlar dəyişdi. Rusiyanın 200 illik təsir inhisarına son qoyuldu. Azərbaycan Türkiyə ilə Şuşa müqaviləsini imzaladı. Həmçinin də Rusiya ilə müttəfiqlik müqaviləsi imzalamaqla balanslaşdırmanı təmin etdi. Bir çoxları, Ukrayna eyni quruluşuna qapılaraq bu addımın səhv olduğunu iddia edirdi. Lakin gedişat sübut etdi ki, Azərbaycan nəhənglərin arasında öz möv-

Səlcuqlulara qarşı fransızlarla birgə xaçlı ordularında vuruşmuş erməni Kilikiya çarları Parisdə Fransa kralları ilə birlikdə dəfn edilib. Ermənilər Osmanlıya qarşı müharibədə də Maraşda Fransa ilə birlikdə cinayətlə törədiblər. Fransa üçün ermənilər bir elementdir. Xarici siyasətində istifadə edir. Makron isə son zamanlar daha çox islamofob siyasət aparır. Təbii ki, Azərbaycanın uğurları Fransanın xoşuna gəlmir. Azərbaycan öz xarici siyasətində prioritet istiqamət olaraq Türk dünyası ilə integrasiyanı bəyan edib. Belə bir ortamda, regionda yaranan yeni konfigurasiya

rın ağzlarından (çıxan sözlərdən) bəllidir. Kökslərində gizlətdikləri (düşmənçilik) isə daha böyükdür. Əgər anlayırınsınızsa, Biz ayələri artıq sizə bəyan etdik".

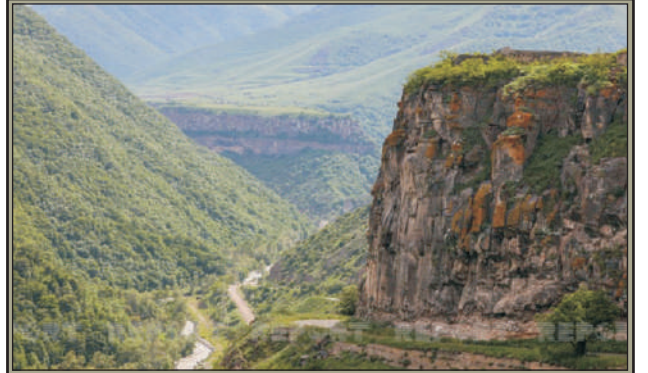
Ekspert əlavə edib ki, Fransa olimpiadasında söylənən hər şey onların dilləri ilə ifadə etdikləridir: "Bir də ola bilər Fransanı həm də Türkiyə Prezidenti Ərdoğanın açılışla bağlı sözləri də narahat edib. Azərbaycan isə Fransa üçün təbii ki, dost ola bilməz. Müəyyən hallarda tərəfdaş ola bilər. Halbuki Azərbaycan hər zaman Fransa ilə normal münasibətlərin qurulmasına can atıb. Çünki Fransa nüvə beşliyindən biridir. Fransanın oyun alanı Afrika, qismən Yaxın Şərqdə Livandır. Fransadan qorunmaq lazımdır. Fransa beynəlxalq təşkilatlarda bizə qarşı çıxmağa bilər və onun hərəkətləri bizə ziyan edə bilər. Amma meydanda Fransanın hərəkətləri, sahədəki fəaliyyəti Azərbaycana ciddi problem yaranmasına səbəb ola bilməz. Bir də biz bir daha onu görürük ki, demokratik Qərb lazım olanda idmanı da siyasiləşdirə bilər. Azərbaycan ona görə diqqətli olmalı, qurduğu konfigurasiyaları qorumaq, Türkiyə ilə və türk dünyası ilə münasibətləri daha da dərinləşdirməlidir. Eyni zamanda, daxili siyasi ideoloji vəziyyət nəzərdə saxlanılmalı, mühafizəkar siyasətin yeridilməsi əsas alınmalıdır".

İyulun 26-da Fransanın paytaxtı Parisdə keçirilən Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasimində ev sahibi dövlətə məxsus milli televiziya olan "France2" telekanalının müxbirinin Azərbaycana qarşı qərəzli ifadələri ilə bağlı Gənclər və İdman Nazirliyi və Milli Olimpiya Komitəsi tərəfindən Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinə göndərilən rəsmi etiraz məktubuna cavab gəlib.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu "Report"-un sorğusuna cavab olaraq Gənclər və İdman Nazirliyindən bildirilib.

Nazirliyin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə bildirilib ki, cavab məktubunda Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi Paris-2024 Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasiminin şərh zamanı "France2" telekanalının müxbirinin işlətdiyi ifadələrə görə Azərbaycandan üzr istəyib.

Məktubda qeyd edilib ki, bu cür sözlər Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin id-



Turizm və Rekreasiya Zonalarının İdarə Edilməsi və İnkişafı Mərkəzi yaradıldı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin tabeliyində Turizm və Rekreasiya Zonalarının İdarə Edilməsi və İnkişafı Mərkəzi yaradılıb. APA xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Fərman imzalayıb.

Fərmana əsasən, Dövlət Turizm Agentliyinin tabeliyində "Turizm və Rekreasiya Zonalarının İdarə Edilməsi və İnkişafı Mərkəzi" publik hüquqi şəxs yaradılıb.

Müəyyən edilib ki:

- Mərkəz Azərbaycan Respublikasında turizm və rekreasiya zonalarının fəaliyyətinin təşkilini, onların idarə olunmasını və inkişaf etdirilməsini həyata keçirən publik hüquqi şəxsdir;
- Mərkəzin fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirmək üçün sədr və onun iki müavini daxil olmaqla 5 (beş) üzvdən ibarət Müşahidə Şurası yaradılır;
- Mərkəzin fəaliyyətinə cari rəhbərliyi icraçı direktor həyata keçirir;
- Mərkəzin saxlanılması və fəaliyyətinin təmin edilməsi onun fəaliyyətindən əldə edilən gəlir, lisenziyalar və qanunla qadağan edilməyən digər mənbələr hesabına həyata keçirilir.

Mərkəzin təsisçisinin səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi aşağıdakılara həvalə edilib:

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə:

- Mərkəzin idarəetmə orqanlarının yaradılması;
- Mərkəzin yenidən təşkili və ləğvi;

Nazirlər Kabinetinə:

- Mərkəzin nizamnaməsinin təsdiqi və nizamnamə fondunun miqdarının müəyyən edilməsi, onlarda dəyişiklik edilməsi;

Agentliyə:

Yuxarıda qeyd edilənlər istisna olmaqla, "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 8.2-ci maddəsində publik hüquqi şəxsin təsisçisinin səlahiyyətlərinə aid edilmiş digər məsələlərin həlli.

Nazirlər Kabineti Mərkəzin nizamnaməsini iki ay müddətində təsdiq etməli, Mərkəzin fəaliyyətinin təşkili üçün maddi-texniki təminat məsələlərinin həlli ilə bağlı üç ay müddətində zəruri tədbirlər görməli, bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etməlidir.

Agentlik Mərkəzin dövlət qeydiyyatına alınması üçün onun nizamnaməsi təsdiq edildikdən sonra 3 (üç) gün müddətində "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestrinə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada tədbirlər görməli, Mərkəz dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra onun strukturunu, əməyin ödənişi fondunu, işçilərinin say həddini və əməkhaqlarının (vəzifə maaşı, vəzifə maaşına əlavələr, mükafatlar və digər ödənişlərin) məbləğini bir ay müddətində təsdiq etməli, bu Fərmandan irəli gələn digər məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

man və Olimpiya Oyunları France 2 telekanalının ölkə vasitəsilə təbliğ etdiyi prinsip və dəyərlərə ziddir. Buna görə də, bu məsələyə cavabdeh qurum və şəxslərlə məktubunu nəzərə alaraq, də belə hallara yol verilməməsi üçün BOK-un iş prinsipi və protokolları xatırladılıb.

"Paris-2024 Yay Olimpiya Oyunlarının yayımcısı olan

France 2 telekanalının ölkəmizə qarşı tutduğu qərəzli mövqeyə və bu hadisədən Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin Azərbaycana üzrxahlıq məktubunu nəzərə alaraq, Fransa hökumətinin də Azərbaycandan rəsmi üzr istəməsini gözləyirik", - nazirlikdən bildirilib.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"



ləmə verilib, ərazi bütövlüyümüz şübhə altına alınıb, haqqımızda yenə ağ yalanlar deyilib, neqativ imic yaradılmasına cəhdlər edilib.

Hadisədən bir gün sonra Azərbaycanın Gənclər və İdman Nazirliyi və Milli Olimpiya Komitəsi (AMOK) Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinə (BOK) müraciət ünvanlamışdı. Bəs nəticə necə oldu? BOK həmin dövlət kanalını hansısa şəkildə cəzalandırdımı, məsələn, yayımdan uzaqlaşdırdımı, yoxsa bunu da söz azadlığının adına yazıb başdan etdi? BOK Bakıya hər hansı cavab göndəribmi? Suallarla bağlı AMOK-un mətbuat xidmətinə sorğu ilə müraciət etdik, cavablandırılacağı təqdirdə yayımlayacağıq.

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov isə mövzunu "Yeni Müsavat"a şərh edərkən deyib ki, Azərbaycan 44 günlük müharibədən sonra geosiyasi baxımından kifayət qədər yeni imkanlar əldə edib: "Bu imkanların əldə edilməsi istiqamətində işlər müharibədən hələ xeyli öncə başlamışdı. Azər-

cudluğunu qorumaq üçün maneəver imkanlarını genişləndirməlidir. Belə bir məqamda Ermənistan onunla tarixi müttəfiqlik və mədəni bağları olan ölkələrə üz tutdu. Artıq Rusiya Ermənistanla əvvəlki kimi əvəz edilməz tərəfdaş kimi baxmırdı. Çünki Rusiya böyük dövlətdir, onun dövlət ağılı bilirdi ki, Ermənistanın götür-gətirindən indi çoxdur. Rusiya da Azərbaycanla tərəfdaşlığın dərinləşdirilməsini daha münasib hesab etdi. Ermənistan Fransanın və Qərbin imkanlarına müraciət etmək qərarına gəldi. Ümumiyyətlə, əgər bölgə ilə sərhəd təmasın yoxdursa sən burada imkanların məhduddur. Bunu xüsusi ilə qeyd edirəm. Fransanın bölgə ilə geotəması yoxdur. Qafqaz heç vaxt Fransanın oyun alanı olmayıb. Sadəcə olaraq Fransa yaranmış durumdan istifadə edərək müxtəlif cəbhələrdə Rusiya və Türkiyənin, həm də Azərbaycanın üzərinə getmək istəyir. Ermənilər fransızların türk-müsəlman aləminə qarşı qədim müttəfiqləridir.

Fransanın və digər neomperial dairələrin maraqlarına uyğun deyil. Biz nə etməliyik? Bizim üstümüzə Fransa gəlir, zaman-zaman digər dövlətlər də bizə təzyiq edirlər. Qərb bizə sanksiyalar haqqında danışır. Bizə bölgə ilə təmas edən müttəfiq və tərəfdaş lazımdır. Heç kim min kilometr uzaqdan gəlib bizə dəstək göstərməyəcək. Ona görə də, belə bir ortamda Azərbaycan və Türkiyənin birgə fəaliyyətini qoruması, koordinasiyalı fəaliyyətini davam etdirməsi zəruridir. Qərb və digər imperial dairələrin maraqlarındadır ki, Azərbaycan və Türkiyənin birlikdə qurduğu bu sistem dağılsın. Bu Fransaya da, digər dövlətlərə də imkan verir ki, daha çox Azərbaycanın üstünə gəlsinlər. Sizə Qurandan bir ayə ilə cavab vermək istəyirəm. Ali İmran surəsi 118-ci ayə: "Ey iman gətirənlər! Sizlərdən olmayanı özünüzdə sirdaş tutmayın. Onlar sizə qarşı fəsad törətməkdən əl çəkməzlər, sizin sıxıntıya düşməyinizi istəməyə qədim müttəfiqləridir.

İsrail kəşfiyyatı HƏMAS lideri İsmayıl Haniyəni Vatsap vasitəsilə izləyib. Belə bir iddianı livanlı jurnalist Eliya Mane irəli sürüb. Onun sözlərinə görə, İsrail kəşfiyyatı Vatsap mesajı vasitəsilə Haniyənin telefonuna casus proqram quraşdırıb. Casus proqram HƏMAS liderinin yerləşdiyi evin dəqiq yerini aşkarlamağa və ona pilotsuz təyyarədən raket zərbəsi endirməyə imkan verib.

İsmayıl Haniyə iyulun 31-də İranın paytaxtı Tehrana raket zərbəsi endirilməsi nəticəsində öldürülüb. Hücüm İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkiyanın andıçmə mərasimində iştirakdan sonra baş verib.

Bu nə casus proqramıdır belə? Onun telefona yükləndiyini bilmək və ondan qorunmaq mümkünmü?

Qeyd edək ki, bundan əvvəl İsrail şirkəti NSO Group-un hazırladığı Pegasus casus proqramını satın alan bəzi dövlətlərin ondan icimai-siyasi fəalları, jurnalistlər, iş adamları və siyasət-

Vatsapda casus proqramı - Haniyənin qətlindəki şok detal

İlham İsmayıl: "İnkişaf etmiş ölkələr kosmosun köməkliliyi ilə bunu edə bilirlər və..."

Elvin Abbasov: "İstifadəçilər təhlükəsizlik tədbirlərinə riayət etməsə, nəticə daha təhlükəli ola bilər"

yənələşdirmişdilər. Obama öz otağında oturub komanda üzvlərinin əməliyyatını belə sona qədər izləmişdi. Casus proqramları var və sputniklər vasitəsilə kosmosdan bütün məsələləri həll etmək mümkündür. Hər ölkə də bunu edə bilmir. İnkişaf etmiş ölkələr kosmosun köməkliliyi ilə bunu edə bilirlər. Casus proqramları yenilik deyil, əv-

olunan kimi tamamilə zərərsizləşdirilsin. Bu özü də bir mesajdır ki, inkişaf etmiş ölkələrin əllərinin çatmadığı yer yoxdur".

Ekspert onu da əlavə edib ki, ümumiyyətlə Haniyənin öldürülməsi ilə bağlı müxtəlif versiyalar irəli sürülür: "Onlardan biri ondan ibarətdir ki, iki ay əvvəlcədən Haniyənin qaldığı qonaq evi-

fikirlərini bölüşüb. Onun dediyinə görə bu tip casus proqramları həddən artıq çoxdur. Bu istiqamətdə analoji təcrübələr var. Burada bir neçə istiqamət ola bilər. Bu hücumla görə xüsusi casus proqramı yaradıla bilər və ya mövcud casus proqramlarından istifadə edilə bilər. Belə ki, hədəf alınan vatsapa link və ya fayl göndərilir. Həmin linkə basıl-



Qazaxda mina partlayıb, xəsarət alanlar var

Avqust ayının 2-də Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin delimitasiyası ilə bağlı 19 aprel 2024-cü il tarixdə əldə olunmuş razılaşma əsasında ölkəmizə geri qaytarılmış Qazax rayonunun Qızıldağ kəndində Ermənistan tərəfindən basdırılmış minalar partlayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Baş Prokurorluq, Dövlət Sərhəd Xidməti və Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) birgə məlumatında bildirilib.

Hadisə nəticəsində Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçusu gizir Əhədli Xəyal Ədinəqulu oğlu və Minatəmizləmə Agentliyinin əməkdaşı Mehdişade Afəq Müşviq oğlu minatəmizləmə işləri zamanı xidməti vəzifələrini icra edərkən piyada əleyhinə mina partlayışı nəticəsində ayaq nahiyyəsindən xəsarət alıblar.

Agentliyin əməkdaşları Ələkbərov Elçin İlham oğlu və Mirzəyev Yavər Gəray oğlu isə qəlpə yaraları alıblar.

Xəsarət alan şəxslər ilkin tibbi yardım göstərilməklə dərhal xəstəxanaya çatdırılıblar. Həyatları üçün təhlükə yoxdur.

Hazırda Şəmkir hərbi və Qazax rayon prokurorluğunun əməkdaşları tərəfindən prokuror-kriminalistin iştirakı ilə hadisə yeri müayinə olunur və digər zəruri prosessual hərəkətlər icra edilir.

Faktla bağlı prokurorluq orqanlarında araşdırma aparılır.



çilər daxil olmaqla çoxlu adamları izləmək üçün istifadə etdiyi iddia olunurdu. NSO Group ittihamları rədd edib. Pegasus iPhone və Android cihazlarına yoluxur və operatorlara mesajlar, fotoşəkillər və e-poçtlar çıxarmaq, zəngləri qeyd etmək və mikrofonları gizlicə aktivləşdirmək imkanı verir.

Təhlükəsizlik üzrə ekspert, siyasi şərhçi İlham İsmayıl mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, son dövrlərdə kəşfiyyatda, əks kəşfiyyatda texnologiyalardan geniş istifadə edilir: "Əgər yadınızdadırsa, Əl-Qaidəyə qarşı istifadə olunmuşdu, Obamanın dövründə də telefon, texnologiya vasitəsilə yerini müəy-

vəllər də olub. Ona görə bəziləri çalışırlar ki, telefonu özəri ilə gəzdirməsinlər, yaxud da tez-tez yoxlatsınlar. Hər halda Haniyə izləndiyini bilirdi, amma casus proqramından hər zaman istifadə etmək də uyğun deyil. İsmayıl Haniyə Dohada yaşayırdı, orada da yaqin telefondan istifadə etməyib. Amma İran ərazisinə keçəndə İsrailin "Mossad" təşkilatının İranda kifayət qədər texnoloji mənbələri var, bunu həyata keçirə bilər. İsrailin müdafiə naziri də təsadüfən demədi ki, əlimizin çatmayan yeri yoxdur. Bunun özü belə ciddi bir mesaj idi. Gələcəkdə də biz şahidi ola bilərik ki, radikal dini təşkilatlar Əl-Qaidəyə, bin Ladenə qarşı istifadə

nə partladıcı maddə yerləşdirilib. Bu rəsmlər tərəfindən bir versiya kimi irəli sürülüb. Haniyənin otaqda olduğu tam təsbit edildəndən sonra kənardan idarə etməklə partladılıb. Bu versiyanın inandırıcı olması nədəndir. Çünki pilotsuz uçuş aparatının bu boyda binanı dağıtmaq gücü çətindir. Bu versiya da həm İran tərəfindən yoxlanılır. Hətta amerikalılar bu barədə danışır. Sonda bilinəcək, uzaqdan idarəetmə ilə, yoxsa PUA-ya yerləşdirilən raket vasitəsilə vurulub".

"Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyası"nın (AİKTSA) İdarə Heyətinin sədri ekspert Elvin Abbasov da "Yeni Müsavat"a

diğində isə casus proqramının tipinə görə telefonun ya da telefondakı bəzi tətbiqlərin nəzarəti ələ alınır. Artıq burada istənilən bir koordinasiya və digər məlumatlar əldə edilə bilər. Qeyd etdiyim kimi, həm sıfırdan yaradıla bilər, həm mövcud casus proqramları çoxdur. Digər bir ssenari isə bənzər Vatsap tətbiqində bəzən boşluqlar (exploit - CVE) olur. Bu boşluqlar müəyyən dövrlərdə həm proqramistlər tərəfindən, ya da "META" şirkəti tərəfindən tapılıb aradan qaldırılır. Bu boşluqlardan istifadə edərək tətbiqlər ələ keçirilə bilər. Bununla bağlı təcrübələr də olub. Digər bir ssenari isə Vatsap tətbiqində yaranan boşluqlarla bağlıdır. Bu boşluqlar istis-

mar edilərək casus və ya başqa tipdə zərərli proqramlar yüklənə bilər. Bu cür boşluqlar, tətbiqin yenilənməməsi və ya istifadəçilərin təhlükəsizlik tədbirlərinə riayət etməməsi nəticəsində daha da təhlükəli ola bilər".

Elektron Təhlükəsizlik Xidmətinin yaydığı məlumatda da qeyd edilir ki, casus proqramları istifadəçinin icazəsi olmadan kompüterdən məlumatları oğurlamaq üçün nəzərdə tutulmuş zərərli proqramlardır. Bu proqramlardan qorunmaq üçün isə mütəmadi olaraq cihazların skanını həyata keçirməli, antivirus proqramlarından istifadə etməli, eləcə də qeyd olunan digər məqamlara diqqət yetirməlisiniz. Təhlükəsizliyiniz üçün:

1. Antivirus proqramlarından istifadə edin. Antivirus proqramları potensial

təhlükələri aşkar etmək və aradan qaldırmaq üçün yaxşı vasitədir.

2. Zərərli proqramlar, o cümlədən casus proqramlar üçün cihazınızın müntəzəm skanını həyata keçirin.

3. Etibarsız və ya tanış olmayan mənbələrdən proqram təminatı yükləməkdən çəkinin.

4. Proqramı yükləyərkən rəyləri oxuyun və proqram təminatçısının göstəricilərinə nəzər yetirin.

5. Əməliyyat sisteminizi, brauzerinizi, antivirus və digər proqramlarınızı ən son təhlükəsizlik yenilikləri ilə güncəl saxladığınızdan əmin olun.

6. Şübhəli linklərə klikləməkdən və naməlum e-poçtlardan əlavələri yükləməkdən çəkinin.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"



XİN: “Fransanın üzr istəməsinə gözləyirik və ...”

“Qeyd etdiyiniz kimi, Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi tərəfindən Azərbaycanın rəsmi etiraz məktubuna münasibət bildirilib, “France2” telekanalının səsləndirdiyi qəbul edilməz ifadələrlə bağlı ölkəmizdən üzrxahlıq edilərək, bu ifadələrin Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin idman və Olimpiya Oyunları vasitəsilə təşviqinə çalışdığı prinsiplər və dəyərlərlə bir araya sığmadığı vurğulanıb”.

APA xəbər verir ki, bunu Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasimində “France 2” telekanalının müxbirinin ölkəmizə qarşı səsləndirdiyi qərəzli fikirlər ilə bağlı Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə deyib.

“Fransanın rəsmi dövlət kanalında səsləndirilmiş və Olimpiya Oyunlarının siyasiləşdirilməsinə xidmət göstərən qərəzli fikirlər Azərbaycana qarşı aparılan qarayaxma kampaniyasının tərkib hissəsi olduğu və buna məqsədyönlü şəkildə yol verildiyi qənaətinə deyik.

Bu baxımdan, məsuliyyət daşıyan tərəfin ilk növbədə Olimpiya Oyunlarının ev sahibi Fransa olması səbəbindən bu ölkənin də üzrxahlıq edəcəyini gözləyir, Azərbaycana qarşı bu kimi addımların gələcəkdə təkrarlanmamasını tələb edirik”, - Ayxan Hacızadə bildirib.



Ombudsmandan beynəlxalq ictimaiyyətə çağırış: “Ermənistanla təzyiq göstərin”

Beynəlxalq ictimaiyyət dəqiq mina xəritələrinin ölkəmizə təhvil verilməsi istiqamətində Ermənistanla təzyiq göstərməli, bu ölkənin mina terroruna səssiz qalmamalıdır.

Modern.az-ın xəbərinə görə, bunu Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyeva deyib.

O xatırladı ki, dünyanın Qazax rayonunun Qızılhacılı kəndində Ermənistan tərəfindən basdırılmış minanın partlaması nəticəsində xidməti vəzifələrini icra edən üç mülki şəxs və bir hərbi qulluqçu yaralanıb.

Qeyd etmək istədik ki, həmin kənd Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin delimitasiyası ilə bağlı cari il aprelin 19-da əldə olunmuş razılaşma əsasında ölkəmizə geri qaytarılmışdır.

Göründüyü kimi, Ermənistan həтта delimitasiyadan sonra belə öz mina terroru siyasətini davam etdirir, əhalinin həyat və sağlamlığına təhlükə yaradan əməllərindən əl çəkmir.

Bir daha bildiririk ki, ərazilərimizdə basdırılmış minaların dəqiq xəritələrinin ölkəmizə təqdim edilməməsi keçmiş məcburi köçkünlərin öz torpaqlarına təhlükəsiz qayıdışına, sağlam ətraf mühitdə yaşamaq hüququnun təmin olunmasına, eləcə də sərhədlərin delimitasiyası prosesinə və bölgədə aparılan bərpa-quruculuq işlərinə ciddi maneə törədir.

“ABŞ Rusiya və Çindən yan keçməklə, Ermənistan və Azərbaycan əraziləri vasitəsilə Mərkəzi Asiya ölkələrindən dünya bazarlarına yeni quru yolu yaratmaq imkanını nəzərdən keçirir”.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, bunu iyulun 30-da dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Ceyms O’Brayen deyib. “Mərkəzi Asiya ölkələri inanılmaz dərəcədə zəngindir və indi dünya bazarlarına çıxmaq üçün yeganə variant Rusiya və ya Çindən keçir. Əgər biz Ermənistan və ya Azərbaycan ərazisindən keçən marşrut açarsaq, o zaman onlar dünya bazarlarına çıxış əldə edəcək və Rusiya və Çindən daha az asılı olacaq”, - diplomat Senatın Xarici Əlaqələr Komitəsində çıxışı zamanı söyləyib.

Söhbət, əlbəttə ki, Azərbaycandan Azərbaycana Ermənistandan keçəcək Zəngəzur dəhlizindən gedir (İran variantını ABŞ bəlli səbəblərdən məqbul saymır). Lakin onun reallaşması, ümumiyyətlə, bölgədə on illərdir bağlı qalan kommunikasiyaların açılması üçün iki ölkə arasında sülh müqaviləsi imzalanmalı, minimal etimad mühiti yaradılmalıdır. Buna isə ən böyük əngəl Ermənistanın hazırkı konstitusiyasıdır. Odur ki, rəsmi Vaşinqton “atı arabanın arxasına” bağlamaqdansa, öncə İrəvana yerli təzyiq etməlidir ki, sülh danışıqları tezliklə real nəticə versin. Üçüncü yandan, rəsmi Bakı dəhliz məsələsinə heç də Rusiya və ya Çin əleyhinə bir layihə kimi baxmır. Sırf Azərbaycandan Azərbaycana (Naxçıvana) maneəsiz keçid haqqının reallaşması kimi baxır. Xatırladaq ki, Zəngəzur dəhlizi məsələsi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Ermənistanın 44 günlük müharibədə təslim olmasından sonra gündəmə gəlib. Belə bir yol Azərbaycandan Türkiyəyə gedən yolu dəfələrlə qısaldacaq. Nəhayət, bu, regionda kommunikasiyaların bərpası və blokdan çıxarılmasının bir hissəsidir. Bəs ABŞ Zəngəzur dəhlizinin tezləşməsi üçün Ermənistanla konstitusiyaya dəyişikliyi ilə bağlı təzyiq edəcəkmi?

Professor Qabil Hüseynlinin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Orta Dəhliz ideyası Pekindən Londona qədər uzanan layihədir. O, O’Brayenin dediyi yolun isə buna aid olmadığını qeyd edir: “ABŞ-ın təklif etdiyi proqramda Rusiya və Çin yoxdur. Onlar istəməzlər ki,



ABŞ-ın Zəngəzur “dərdi” - Dəhlizi mümkün edən tək səbəb

Vaşinqton Rusiya və Çinsiz Orta Asiyaya logistikanın açılmasını istəyir, Bakı isə projeyə belə baxmır və koridorun işə düşməsinə Ermənistan əngəl olur - Təhlil

rəqibləri bu kommunikasiyadan iqtisadi gəlir əldə etsinlər. Amma Azərbaycan bu yaxınlarda Çinlə strateji tərəfdaşlıq sənədi imzalayıb, Rusiya ilə müttəfiqlik bəyannaməsi var, yeni biz amerikalıların arzu-istəklərini ifadə etmək üçün xarici siyasət kursumuzu müəyyənləşdirmirik. Yaxşı olar ki, ABŞ Ermənistanla təzyiqləri gücləndirsin və Naxçıvana quru yolun maneəsiz gediş-gəlişini təmin etsin. Amma Rusiya və Çindən yan keçməklə Mərkəzi Asiyaya açılmaq planı regionda prosesləri mürəkkəbləşdirəcək”.

Q.Hüseynlinin fikrincə, dəhliz uğrunda mübarizə güclənəcək: “Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidməti yola kontrol istəyir və 10 noyabr bəyannatına istinad edir. Ermənistan dəhliz statusundan imtina edir və yola nəzarəti ruslara vermir. Lavrov da bunu açıq şəkildə etiraf edib. ABŞ və Fransa Ermənistanla təkid edirlər ki, ruslar yolda dayanmasınlar. Bu da proses getdikcə acı bağırısaq kimi uzadıq. Digər tərəfdən, Ermənistan Türkiyə ilə əlaqələri yaxşılaşdırmaq və quru sərhədləri açmaq istəyirsə, Avropaya çıxış əldə etmək fikrindədirsə, o zaman götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirib Azərbaycanın qərb rayonlarından Naxçıvana gedişini təmin etməlidir”.

Professor hesab edir ki, Rusiya və Çinin olduğu Orta Dəhliz layihəsi başqadır, ABŞ-ın nəzərdə tutduğu kommunikasiyalar ayrı: “Blin-

kenin köməkçisi ikinci dəfədir ki, oxşar fikri səsləndirir. Qərbin bölgəyə münasibəti “soyuq müharibə”də olduğu Rusiya və Çin əleyhinə yönəlib. Amma Blinkenin köməkçisinə deyən lazımdır ki, ABŞ Çinlə digər coğrafiyalarda işbirliyindədir, Çin malları Avropa bazarına daşınır, heç orada Çindən yan keçməsinə dilə gətirmirsiniz, bizə çatanda Zəngəzur dəhlizinin əleyhinə çıxırsınız?! Ona görə də bütün bu strateji yarışma regionda gərginliyi artırmaqla yanaşı nəqliyyat kommunikasiyalarının necə bir şəkildə işə düşməsinə çətinləşdirəcək. Hər halda, Ermənistan tələsməli və real addımlar atmalıdır. Çünki bölgədə hadisələr kövrəkləşir və sabah daha da gec ola bilər. Bundan zərər gören Ermənistan özü olacaq”.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova isə düşünür ki, ABŞ Ermənistanı Çinsiz və Rusiyasız bir dəhlizdə görməkdədir: “Bu qovşaq Qərbin strateji-iqtisadi planıdır. Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizənin bir fraqmenti də bu ölkələri kənarda saxlamaqdır. Buna psevdosanksiya da demək olar. Amma inanmıram ki, reallaşıra bilsinlər. Azərbaycan Çin və Rusiya ilə iqtisadi əlaqələrini yaxşılaşdırır. Eyni zamanda, Zəngəzur dəhlizinin açılması Türkiyənin, Böyük Britaniyanın da marağındadır, təkəcə Pekin və Moskvanın deyil. ABŞ isə məsələyə fərqli rakursdan yanaşır. Ermənistanla gəlincə, nəqliyyat kommunikasi-

yalının açılmasına hazır olduqlarını bəyan etsələr də, 4 ildir ki, prosesi uzadırlar. İrəvanın başqa seçimi yoxdur. Rusiyadan iqtisadi asılılığını azaltmaq istəyirsə, bu öhdəlikləri icra etməyə məcburdur”.

Ekspertin sözlərinə görə, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan da açıq mesaj verdi: “Dedi ki, Ermənistanla quru sərhəd o halda açıla bilər ki, Bakı-İrəvan münasibətləri normallaşsın. Normallaşmanın da bir vacib bəndi Zəngəzur dəhlizinin açılmasıdır. Paşinyan kabineti bu şərtləri gözəl anlayır, sadəcə, yola nəzarətin kimdə olması ciddi mübahisə mövzusunə çevrilib. Paşinyanın ipi Qərbin əlindədir, başqa tərəfdən İran da onu ruhlandırır, Xameneinin dəhliz əleyhinə son çıxışı Ermənistanı həvəsləndirir. Amma Rusiya bu məsələdə təkid edir, Azərbaycan və Türkiyə də açıq şəkildə mesajlarını ötürürlər. Yeni Ermənistan isə dilemma qarşısındadır, çətin və mürəkkəb siyasi burulğana düşüb və Paşinyan usta bir siyasətçi olmalıdır ki, bu qədər maraqların toqquşduğu bir prosesdən Ermənistanı çıxara bilsin. Amma ölkəsi üçün ən uduşlu variant Zəngəzur koridorunun açılmasıdır. Bunun əksi isə Gürcüstan Yuxarı Lars yolunun vaxtaşırı bağlanması, erməni maşınlarının günlərlə orada qalması, xirtdəyinin Rusiyanın əlində olmasıdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ-da kritik prezident seçkisinə (5 noyabr) təxminən 3 ay qalır. Ən son rəy sorğularına görə, seçkidə ABŞ-ın vitse-prezidenti və demokratların ehtimalı vahid namizədi Kamala Harris Donald Trampın Bayden üzərində əhəmiyyətli reyting üstünlüyünü ləğv edə bilib.

Belə ki, qeydiyyatdan keçmiş seçicilər arasında sorğu keçirən Bloomberg News bildirir ki, Harrisin ən böyük üstünlüyü Miçigan-dadır. O, Trampı 11 faiz qabaqlayır. Harris həmçinin Arizona, Viskonsin və Nevada ştatlarında 2 faiz liderliyə malikdir. Tramp isə onu Şimali Karolinada iki faiz, Pensilvaniyada dörd faiz qabaqlayır (Haqqın.az).



Ekspertlərə görə, əgər Harris Pensilvaniya ştatının məşhur qubernatoru Coş Şapironu vitse-prezident kimi seçsə, vəziyyət demokratların xeyrinə kəskin şəkildə dəyişə bilər. Kamala avqustun 7-dək öz seçimini elan edəcəyinə söz verib.

Qarşıdakı 3 ayda situasiya nə dərəcədə və kiminsə xeyrinə kardinal dəyişə bilər? Harris-Şapiro cütüyü həqiqətənmi seçkinin taleyini həll edə bilər?

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev Tramp-Harris debatının ilk hissəsindən çox şeyin asılı olduğunu düşünür: "ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkilərinin favoriti hələ də Donald Tramp olaraq qalır və vəziyyətin seçki gününə qədər bu şəkildə davam edəcəyi gözlənilir. Co Baydenin namizəd olaraq qaldığı zamanlarda olan reytingindən fərqli olaraq hazırda onu əvəzləmiş Kamala Harrisin

Kamala Harrisin siyasi "bal" ayı - Trampın "kitabı" bağlanırmı?

Elşən Mustafayev: "İlk debatda çox şey bilinəcək, həmçinin..."

Sona Əliyeva: "Seçkilərin taleyi son 14 gün ərzində həll olunacaq"

Trampa aralarında olan fərqi müəyyən qədər azaltmasını Harrisin yüksək nüfuzu ilə yox, daha çox Baydenin nüfuzunun çox aşağı düşməsi ilə əlaqələndirmək lazımdır. Yaxud bəzi ştatlarda

söhbətlər Trampa birinci debatdan sonra gedişi. Hətta çox tanınmış və az tanınan müxtəlif namizədlərin adları da hallanmışdı. Onların içində Barak Obamanın, Hillari Klintonun adı da keçir-

seçki marafonu son həyəcanlı mərhələsinə qədəm qoyur. Qarşıdakı həftələrdə namizədlərdən biri digərini minimal üstünlüklərlə qabaqlaya bilər. Hər zaman belə olub. Amma bu dəfə

Aİ Ukraynaya yardım üçün yeni strategiya hazırlayır - Tramp prezident seçilsə...

Avropa İttifaqı (Aİ) Donald Trampın ABŞ prezidenti seçiləcəyi halda Ukraynaya maliyyə yardımı üzrə yeni strategiya hazırlayır. APA xəbər verir ki, bu barədə yazı "Financial Times"-də dərc olunub.



Nəşr yazır ki, bununla bağlı yaradılan xüsusi işçi qrupuna həmçinin Kamala Harrisin də qələbə şansını qiymətləndirmək həvalə olunub.

Sözügedən qrup eyni zamanda noyabr seçkisindən sonra ABŞ-nin həm Ukrayna, həm də Avrozonada stratejiyasını dəyişəcəyi təqdirdə atılacaq addımları qiymətləndirməli və müvafiq fəaliyyət planı tərtib etməlidir.

Lukaşenko: "Bayden Rusiya ilə Qərb arasındakı məhbus mübadiləsində rol oynamayıb"

ABŞ Prezidenti Co Bayden Rusiya ilə Qərb arasındakı məhbus mübadiləsində heç bir rol oynamayıb. APA "SB news"-a istinadən xəbər verir ki, bunu Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko deyib.



"Halbuki hazırda bundan istifadə edərək özünə avtoritet yaratmağa çalışır", - o əlavə edib.

Belarus lideri deyib ki, məhbus mübadiləsi diplomatları belə cəlb edən xüsusi xidmət orqanları tərəfindən həyata keçirilib və ölkəsi mübadilə prosesinə ciddi dəstək göstərib.

Harrisin irəliləməsinin deyilməsi təəccüblü olmamalıdır. Əslində həmin ştatların çoxunda demokratlar - Bayden üstünlükdə olub və hazırda müəyyən faiz qalxıb. Əslində Harris ABŞ-da əleyhinə müxtəlif istiqamətlərdən hər zaman tənqidlər söylənilən və 4 il müddətində vitse-prezident olaraq cəmiyyətə təqdim ediləsi bir fəaliyyəti olmayan siyasətçidir. Son zamanlar dünyada, o cümlədən ABŞ-da millətçi hisslərin artdığı bir zamanda Harrisin etnik kimliyi də ona ziyan verən faktorlardandır. Çoxları deyir ki, onun etnik kimliyinə görə qaradərirlərin səsələri qazanılacaq. Amma qaradərirlərin əksəriyyəti zəif hər zaman demokratlara səs veriblər. ABŞ-da seçki texnologları, ekspertləri bildirirlər ki, fəvqəladə hadisələr baş verməyəcəyi halda Tramp bu seçkilərin qalibi ola bilər. Əslində Baydenin digər namizədlə əvəz olunması ilə bağlı

di. Amma prosesin artıq gecikdiyini, qələbə şansının çox az olduğunu, nəticədə indiyədək qazandıqları nüfuzlarını itirəcəklərini hesablayan tanınmışlar çox güman ki, Baydeni əvəzləməkdən imtina etmişdilər. Hesab edirik ki, o səbəbdən Kamala Harris məcburiyyət olaraq irəli sürüldü. Təbii ki, demokratlar bütün variantlardan istifadə etməklə vəziyyəti kökdən dəyişməyə cəhd edəcəklər. Amma nəzərə alınmalıdır ki, qarşı tərəf yərinde saymır və daim irəli gedir. Eyni zamanda hazırda bir növ şərtləri respublikaçılar - konkret Tramp qoyur. Düşünürəm ki, ilk debatda çox şey bilinəcək. Həmçinin bir sıra ciddi ABŞ siyasətçiləri demokratların bu seçkini uduzacaqlarını əminliklə deyirlər.

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, seçkilərin taleyi son 14 gün ərzində həll olunacaq: "Birləşmiş Ştatlarda

seçkilərin taleyini fərdlər yox, lobbilər, icmalar müəyyənləşdirəcək. ABŞ prezidentliyinə namizədlərin fərqli vizyonları, taktiki gedişləri onların peşəkar seçki texnoloqu olduğunu deməyə əsas verir. Donald Trampa qarşı sui-qəsd onun populyarlığını bir xeyli artırır. Hətta bir çox demokrat da "sui-qəsd anındakı məğrur duruşunu" əsas götürərək keçmiş prezidentə səs verəcəklərini dilə gətirirlər. Kamala Harris isə erməni və yəhudi lobbisi dəstəkləyəcək. Əvvəllər də xanım Harris erməniseverliyi ilə diqqət çəkirdi. Çünki hay lobbisi maliyyə imkanlarından bir xeyli yararlanmağı bacarmış fiqurlardandır. Trampın yəhudilərə və Ukrayna məsələsinə yanaşması bu ölkədəki slavyan və yəhudi icmalarını ondan üz döndərməyə təhrik edir. Donald Trampın son həftələrdə yəhudi liderlərə qarşı aqressiv münasibəti onun reytinginə bu və ya

diger formada təsir göstərməkdədir. Hətta yəhudilərin əlində olan media resursları da Tramp əleyhinə qızgın propaqandaya start veriblər. "Blomberg", "The Times" kimi nəşrlər də məhz yəhudi maqnatların kurasiyasındadır. Bu baxımdan Trampın Harrislə mübarizədə işi çətin olacaq. Amma unutmayaq ki, Trampın təsir dairəsində olan siyasi fiqurların və nəşrlərin də sayı kifayət qədərdir. Ona görə də düşünürəm ki, arxasında böyük dəstəyin olması baxmayaraq, xanım Harrisin işi yenə də çətin olacaq. Çünki Donald Trampın komandası daha peşəkar, özü isə daha prinsipial fiqurdur".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda öt qiymətlərində yenidən bahalaşma qeydə alınır. Belə ki, iyulun sonuncu ongünlüyündən bazarlarda mal və quzu ətinin qiymətində təxminən 1 manat civarında artım var. Bu məhsullarda bahalaşma ötən ildən sürətlənib. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2024-cü ilin yanvar-iyun aylarında öt və öt məhsulları ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,7 faiz bahalaşmış. May ayında bu məhsullar aprelə müqayisədə 0,4 faiz, iyunda mayla müqayisədə 0,5 faiz bahalaşmış. İyul ayının ortalarında həm mal, həm də qoyun ətinin qiymətində orta hesabla 1 manat bahalaşma baş verib. İyulda da bahalaşmanın davam etməsi narahatlıq doğurur.

Bir çox mütəxəssislər bahalaşmanın qıtlıqla bağlı olduğunu deyirlər. Bildirilir ki, ölkədə ətlük istiqamətli cins heyvandarlığın inkişafı zəifdir, bu sahədə fəaliyyət göstərən böyük şirkətlər əti baha təklif edirlər. Kiçik və orta ölçülü

xib. Bunlar da alverçilərdir. Həmin alverçilərin əlindən keçmədən heç bir heyvan satmaq mümkün deyil. Digər müəssisələr isə idxaldır. Bu da sözsüz ki, qiymətin artmasına təsir edir. Qiymət artmaq

rekord sayda diri qoyun idxal olunub: 25 milyon 102,97 min dollar dəyərində 320 543 baş. 2022-ci il ərzində bu idxal 15 milyon 901,2 min dollar dəyərlə 194 562 baş olmuşdu. Diri iribuynuzlu mal-qaranın idxalı

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2024-cü ilin yanvar-iyun aylarında quş əti də daxil olmaqla diri çəkiddə 290,3 min ton ət istehsal olunub, 2023-cü ilin müvafiq dövrünə nisbətən ət istehsalı cüzi

təminatı üçün bu sayın ən azı 150 min başa çatdırılması tələb olunur. Hökumət 2030-cu ildə belə heyvan sayını 85 min başa çatdırmağı hədəfləyir. Buna nail olmaq üçün yerli dəməzlik təsərrüfatlarında yetiştir

deməkdir ki, bir il ərzində dəməzlik mal-qaranın sayında 4 dəfəyə yaxın artım olsa da, qoyun-keçi sayında azalma qeydə alınıb.

Rəsmi rəqəmlər göstərir ki, heyvandarlığın sıxışdırılma-

Ət Avropa qiymətinə olsa... - ərzaq təhlükəsizliyimiz

Heyvan saxlamaq üçün yem və otlaq sahəsi məsələsi böyük problemə çevrilib



heyvandarlıq təsərrüfatlarının fəaliyyət imkanları sürətlə daralır. Bu isə ətlük mal-qara, qoyun sayının sürətlə azalmasına səbəb olur. Mövzu ilə bağlı Publika.az-a danışan Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov bildirib ki, ətin qiymətinin durmadan artmasına səbəb olan bir sıra amillər mövcuddur: "Əsas amil odur ki, "Kənd təsərrüfatı kooperasiyası haqqında" qanun 10 ildir qəbul olunsada, işləmir. İkincisi, kənd təsərrüfatı sistemi vahid olmadığı üçün heyvandarlıq ayrı-ayrı qrupların əlində cəmləşib. Bu zaman kimin suvarma imkanları varsa, bütün qrupları onlar idarə edir. Fərdi təsərrüfatlarda yetişdirilən mal-qara demək olar ki, gün-gündən yox olur. Əhali heyvandarlıqdan imtina edir. Üçüncü problem Azərbaycanda kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda pambıq ekilməsi barədə hökumətin qərarları oldu. Bu təzyiqlər nəticəsində bir çox insanlar öz təsərrüfatlarını ləğv edib, pambıq ekməyə başladılar. Digər məsələ isə insanların kəndlərdən uzaqlaşması və bu işlərlə məşğul olmamasıdır. Bunların üzərinə heyvan yemlərinin bahalaşmasını da əlavə etməliyik".

E. Hüseynov diqqətə çatdırıb ki, heyvan yemlərində son üç ildə iki dəfə bahalaşma olub: "Heyvan saxlamaq üçün yem məsələsi böyük problemə çevrilib. Bundan əlavə, rayonlarda heyvan bazarlarında üçüncü subyektlər ortaya çı-

da davam edəcək. Yaxın zamanda ətin qiyməti təxminən Avropa bazarındakı qiymətə bərabər olacaq. Bunun qarşısını almaq üçün meqa-fermalar yaradılmalıdır. Fərdi kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan kəndlilərə şərait yaradılmalıdır ki, özləri heyvanlarını bazara çıxarıb sata bilsinlər".

Onu da qeyd edək ki, Azərbaycanda son illərdə həqiqətən heyvandarlığın bitkiçilik hesabına sıxışdırılması prosesi gedir. Min hektarlarla otlaq-örüş, qışlaq yerləri əkin altına salınıb. Nəticədə Azərbaycanda iribuynuzlu heyvan və qoyun-keçi sayı sürətlə azalıb. Rəsmi statistikaya əsasən ölkədə qoyun-keçilərin sayı 2020-ci ildə 8,2 milyon başdan 2024-cü il yanvarın 1-nə 7,1 milyon başa düşüb. İnek-camışların sayı isə bu müddətdə 1,3 milyon başdan 1,2 milyon başa qədər azalıb. Bu ilin altı ayında Azərbaycanda qoyunların sayında azalma davam edib. Belə ki, 2024-cü il iyulun 1-i vəziyyətinə ölkə üzrə 7132,1 min baş qoyun və keçi, 2505,1 min baş iribuynuzlu mal-qara, o cümlədən 1240,1 min baş inək və camış, 3905 baş donuz mövcud olub. Qoyun-keçi sayında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 200 min başdan çox azalma var.

Ölkədə mal-qara və qoyun sayının azalması xaricdən onların diri halda idxalının artımı ilə müşayiət olunur. Belə ki, rəsmi statistikaya əsasən Azərbaycana ötən il ərzində

isə 2022-ci ildəki 41 997 başdan ötən il 86 520 başa çatıb.

Diri heyvanla yanaşı, son 2 ildə Azərbaycana ət idxalında da ciddi artım müşahidə olunmaqdadır. Belə ki, gömrük statistikasına əsasən 2023-cü ildə Azərbaycana 86 milyon 739 min dollar dəyərində (148 milyon manat) 41 708 ton ət idxal olunub. Dövlət Gömrük Komitəsinin aylıq hesabatına əsasən ət idxalı dəyər ifadəsilə 2.9 faiz artıb, miqdar ifadəsilə 6.4 faiz azalıb. 2022-ci ildə Azərbaycana 84 milyon 264 min dollar dəyərində 44 573 ton ət idxal olunmuşdu.

2024-cü ilin yanvar-iyun aylarında isə Azərbaycana 58 milyon 621 min dollar dəyərində 26 min 466 ton ət idxal edilib. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə Azərbaycana ət idxalı dəyər ifadəsilə 18 milyon 172 min manat və ya 45 faiz, miqdar ifadəsilə 5 min 70 ton və ya 24 faiz artıb. 2023-cü ilin 6 ayında Azərbaycana 40 milyon 449 min dollar dəyərində 21 min 396 ton ət idxal edilmişdi.

Rəsmi statistikaya görə, ölkə üzrə illik adambaşına ət və öt məhsulları istehlakı 42 kiloqrama yaxınlaşır. Bu istehlakın tərkibində ən yüksək paya 16 kq ilə mal əti sahibdir. Qoyun və keçi əti istehlakı adambaşına 9 kq, quş əti istehlakı isə 15,4 kq civarındadır. Hökumət bu istehlakın 84,5 faizinin daxili istehsal hesabına təmin olunduğunu deyir.

səviyyədə - 1,7 faiz artıb. Məlum məsələdir ki, daxili istehsalın xeyli hissəsinin arxasında xaricdən idxal olunaraq bir neçə aylıq bəslənmədən sonra kəsimə verilən diri heyvanlar dayanır. Bu ilin əvvəlindən bəri mal və quzu ətinin qiymətində ardıcıl bahalaşmanın arxasında dayanan əsas amil məhz diri heyvan idxalının azalmasıdır. Belə ki, bu ilin əvvəlindən diri mal-qoyun idxalında əsas bazarımız olan Gürcüstandan xəstəliklərə görə idxala qoyulan qadağa Azərbaycana diri iribuynuzlu mal-qara və qoyun idxalında böyük azalmaya səbəb olub. Belə ki, yanvar-may aylarında 13 milyon 484,12 min dollar dəyərində 17 046 baş kəsimlik diri iribuynuzlu heyvan, 600,89 min dollar dəyərində 6060 baş diri qoyun idxalı qeydə alınıb. Ötən ilin eyni dövründə 7 milyon 314,86 min dollar dəyərində 22 215 baş diri iribuynuzlu heyvan, 2 milyon 830,18 min dollar dəyərində 32 152 baş diri qoyun idxal olunmuşdu. Bu o deməkdir ki, diri iribuynuzlu heyvan idxalı dəyər ifadəsində 84 faiz artsa da, say baxımından 23,3 faiz azalıb. Bu ilin beş ayında idxal olunan bir heyvanın qiyməti ötən ilin eyni dövründəki 329,2 dollardan 791 dollara qədər bahalaşmış. Diri qoyun idxalı isə dəyər ifadəsində 78,8 faiz, say baxımından isə 81,2 faiz azalıb.

Yeri gəlmişkən, hökumət rəsmiləri Azərbaycanda mal-qara və qoyun sayının azalmasında problem görmürlər. Bildirilir ki, cins olmayan heyvanların azalması, cins heyvanlarla əvəz olunması prosesi gedir. Burada məqsəd az sayda heyvan saxlamaqla daha çox ət-süd istehsalına nail olmaqdır. Cins heyvanlardan süni malyalanma ilə doğulan 1 buzova görə 100 manat subsidiya da müəyyən olunub. Lakin əldə olunan göstəricilərdən aydın olur ki, əkin sahələrini genişləndirmək hesabına heyvandarlığın sürətli tənəzzülü fonunda cins mal-qara sayında artım çox zəif gedir. 2023-cü ildə Azərbaycanda şafqanlı cins heyvan sayı 35 min baş olub. Halbuki ölkənin ətlə tam

dirilən cins heyvanların dövlət dəstəyi ilə güzəştli satışının davam etdirilməsi nəzərdə tutulur. 2024-cü il yanvarın 1-i vəziyyətinə dəməzlik təsərrüfatlarında 24,1 min baş iribuynuzlu mal-qara, 15,8 min baş qoyun və keçi mövcud olub. 2023-cü il yanvarın 1-i vəziyyətinə dəməzlik təsərrüfatlarında 6,1 min baş iribuynuzlu mal-qara, 16,6 min baş qoyun və keçi vardı. Bu isə o

sı hesabına bitkiçiliyin inkişafı, heyvandarlıq sahəsində inhişarçı iri təsərrüfatların önə çıxarılması siyasəti dayandırılmasa, yaxın və ortamüddətli dövrdə Azərbaycanın mal və quzu ətilə təminatında idxaldan asılılığı artacaq. Bu isə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi baxımından yeni çağırışların formalaşması deməkdir...

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"



İyulda dövlət sərhədini pozan 22 nəfər saxlanılıb

Dövlət Sərhəd Xidməti iyul ayının icmalını yayıb.

Xidmətdən APA-ya verilən xəbərə görə, 2024-cü ilin iyul ayı ərzində dövlət sərhədinin etibarlı mühafizəsinin təmin edilməsi, qaçaqmalçılıq, qeyri-leqal miqrasiya və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri çərçivəsində aşağıdakı nailiyyətlər əldə edilib:

Ay ərzində dövlət sərhədini pozduqlarına görə 22 nəfər saxlanılıb, onların 13-ü Azərbaycan, 3-ü Pakistan, 2-si İran, 2-si Mərakeş, 1-i Türkiyə və 1-i Bənqaladеш vətəndaşı olub.

Qanunsuz miqrasiya ilə mübarizə tədbirləri nəticəsində 11 nəfər saxtalaşdırılmış tarix möhürü və pasportla, özgəsinə məxsus sənədlə dövlət sərhədini keçməyə cəhd göstərərək saxlanılıb.

Sərhəd rejim qaydalarını pozduqlarına görə 862 nəfər saxlanılaraq barələrində müvafiq tədbirlər görüldü.

Cinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri çərçivəsində Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarışda olan 309 nəfər saxlanılaraq aidiyyəti orqanlara təhvil verilib, ölkədən çıxışı qadağan olunan 556 nəfərin ölkəni tərk etməsinin, girişi qadağan olunan 14 nəfərin ölkəyə daxil olmasının qarşısı alınıb.

Narkotik vasitələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində 336 kiloqram 31 qram narkotik vasitə və narkotik tərkibli güclü təsiredici vasitə hesab edilən 6486 ədəd həb aşkarlanaraq dövriyyədən çıxarılıb.

Qaçaqmalçılıq fəaliyyətinə qarşı heyata keçirilmiş mübarizə tədbirləri nəticəsində ümumi dəyəri 3 milyon 388 min 199 manat olan qaçaqmal, o cümlədən gecəgörmə cihazı, ov tüfəngi, patron, dərman preparatları, spirtli içki və tütün məmulatları saxlanılıb.

Dövlət sərhədlərinin etibarlı mühafizəsinin təşkili istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğalçı müharibəsinin necə bitəcəyi dünya mediasının, özəlliklə hərbi analitiklərin əsas mövzularından biri olaraq qalır. O sırada hərbi jurnalist Yuri Kotenok Telegram kanalında müharibənin gedişi ilə bağlı geniş material dərc edib.

Məqalədə belə bir hissə də var: "İndi bütün dünya Kiyevi "1-ci raundun sonuna" getməyə inandırır. Amma bununla hər şey bitməyəcək. Kiyeve "Qarabağ nümunəsi" vəd olunur. Yeni zaman keçdikcə itirilən ərazilər qaytarılacaq, nəzərə alınmaqla ki, bununla (işğalla - red.) onlar (ukraynalılar - red.) heç vaxt barışmayacaqlar. Başqa sözlə, beynəlxalq sənədlər imzalarsa belə, əraziləri geri qaytarmağa çalışacaqlar. Bəs 2-ci "raund" nə qədər sürəcək - bir həftə, yoxsa 10-20 il? Ya belkə nəvələrin üzərində qalacaq".

Göründüyü kimi, Azərbaycanın üzləşdiyi və on illər sonra aradan qaldırdığı erməni işğalına işarə vurulur. Rusiya-Ukrayna konfliktini timsalın da bu mümkündürmü?

Bu arada Hindistan Baş naziri Narendra Modinin Rusiyadan sonra Ukraynaya da səfər etməyə hazırlaşması sülh ümidlərini artırır. Belə ümidlərə nə dərəcədə əsas var? Modi tərəflər arasında atəşkəsə nail ola bilərmi?

Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan deyib ki, ABŞ-dakı seçkilərin sonundakı (5 noyabr) Ukraynada atəşkəsə bağlı razılığın əldə olunacağı gözlənilir.

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a deyib ki, əslində Ukraynaya Qarabağ variantında atəşkəs təklifi yeni ortaya çıxan ideya deyil: "Bundan əvvəl bir çox NATO generalları Kiyeve buna bənzər təkliflər veriblər. Düzdür, konkret Qarabağın adı çəkilməyib. Amma Ukraynanın ötən il həyata keçirdiyi əks-hücum əməliyyatı arzulan nəticəni verməyincə, ona Koreya variantında atəşkəs təklifləri gəlməyə başladı. Bunun Ukrayna Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının katibi Olexsiy Danilov da öz müsahibələrində dilə gətirərək deyirdi: "Bu gün bəzi fiqurlar gizli şəkildə çox ciddi işlər görürlər. Onlar bizə Şimali Koreya ilə Cənubi Koreya arasında olan 38-ci paralellə bağlı variantı təklif etməyə çalışacaqlar".

Danilov müsahibəsində öz fikirlərini gələcək zamanda baş verəcək hadisə kimi təqdim etsə də, əslində bu fikirlərin Kiyeve basqılardan doğan reaksiyalar olduğu aydın idi. Zira o, qeybdən xəbər verən kahin yox, Ukrayna Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının katibi idi və sözsüz ki, ciddi bir qurumun rəhbəri kimi təxminlərinə əsaslanaraq danışmır, əksinə, faktları ictimaiyyətə çatdırmağa çalışırdı. Və xaricdən gələn bu təzyiqlərlə razılaşmayacaqlarına da eyham

Ukrayna üçün Qarabağ ssenarisi - atəşkəs olacaq, sonra isə...

Politoloq: "Zelenskinin beynəlxalq himayədarları olan ABŞ və Böyük Britaniya da Ukrayna müharibəsinin belə asanlıqla bitməsini istəmirdilər"



vuraraq bildirirdi: "Bu, heç vaxt baş verməyəcək".

Ukraynanın bu ısrarçı mövqeyindən sonra Koreya variantında atəşkəs təklifləri daha açıq şəkildə gəlməyə başladı. İlk belə rəsmi təklif Çexiya Prezidenti Pyotr Paveldən gəldi. O, Çexiyanın "Rzeczpospolita" nəşrinə müsahibəsində Ukraynanın yaxın gələcəkdə itirilmiş ərazilərini geri qaytara biləcəyi ehtimalını "sadelöv" adlandıraraq, Kiyevi "realist olmağa" çağırırdı. Pavel NATO-nun Ukraynada öz kontingentini yerləşdirə bilməyəcəyini bildirir və bunu Rusiya ilə Şimali Atlantika Alyansı arasında münaqişəyə səbəb olmaq ehtimalı ilə əlaqələndirirdi. Prezident seçilməmişdən əvvəl NATO-nun Baş Qərargah rəisi kimi mühüm vəzifə icra edən Pavelin fikrincə, Ukraynanın mənimsəyə biləcəyi ən uyğun strategiya ərazi güzgütləri sayəsində atəşkəsə gətməklə sülhə nail olmaq və bundan sonra NATO-ya girmək idi. Bunun üçün isə ilk növbədə münaqişə dayandırılmalı və regionda sülh bərpa edilməlidir. NATO üzvü kimi silahlı qüvvələrini gücləndirən Ukrayna eynilə Cənubi Koreya kimi iqtisadi inkişaf mərhələsi keçə, Rusiya isə beynəlxalq sanksiyalar nəticəsində zəifləyəcək. Məhz bundan sonra güclü Ukraynanın zəif Rusiya qarşısında qələbəsinə ümid etmək olardı. Di gəl ki, Pavelin bu təklifi birmənalı cavabı olmayan suallar doğurdu: Əvvəla, bu atəşkəs rejimi nə qədər sürəcəkdi? Axı

1953-cü ildən indiyədək keçən 70 ildən artıq zaman zərfinə Cənubi Koreya öz hədəfinə çatmamışdır. Üstəlik, kim qarantıya verə bilərdi ki, Ukrayna hərbi cəhətdən gücləndikdən sonra üzvü olacağı NATO dövlətləri onun Rusiya ilə savaşı yenidən başlatmasına razılıq verəcəkdi. Nədən ki, Rusiya ilə savaşa yenidən başlamaq bütün Alyansı Moskvanın hədəfinə çevirə və beləcə, iki nüvə gücünün hesablaşması yaşana bilərdi. NATO ölkələri belə bir perspektivlə üzleşmək istəyirdilərmi?"

Heydər Oğuzun fikrincə, Ukraynanın Koreya variantına isti baxmaması müharibənin gedişatına ciddi təsir göstərdi: "Fikrimcə, ABŞ Konqresinin 4 ay boyunca müxtəlif bəhanələrlə Ukraynaya hərbi yardımları dayandırmasının əsas səbəbi də bununla bağlı idi. ABŞ Ukraynanı Koreya variantında atəşkəsə razı salma bilmediklərindən silah yardımlarını dayandırmaqla onu yola getirmək istəyirdilər. Məhz bu hadisədən sonra Ukraynanın siyasi hakimiyyəti ilə ordu generaliteti arasında da fikir müxtəlifliyi yarandı. Ölkənin ozamankı Baş komandanı Valeri Zalujni "The Economist" dərgisinə müsahibə verərək, döyüş meydanında tıxanma yarandığını etiraf etdi. Baş komandanı onu da bildirdi ki, Ukrayna ordusu "radikal hərbi texnologiyalar tətbiq etməsə, həmin müdafiə xəttini fiziki cəhətdən qırmağa qadir deyil". Zalujni bu fikirlərlə sanki NATO ölkələrindən

5-ci nəsil silahlar istəyirdi. Lakin dərd burasındadır ki, Ukraynanın həmin 5-ci nəsil silahları idarə etmək üçün hərbi mütəxəssisləri də çatışmırdı. Bunun üçün hərbi mütəxəssislər yetişdirilməli və daha sonra həmin silahlar Ukraynaya verilməli idi. Bu da qısa zaman ərzində baş verə bilməzdi. Dolayısıyla Zalujni də əslində NATO generalının irəli sürdüyü tezisləri bir növ dəstəkləmiş kimi görünürdü. Zelenski isə Baş komandanın bu fikirlərini Ukrayna ordusunu ruhdan salmaq kimi qiymətləndirir və bir an öncə onu istefaya göndərməyə tələsir. Ardınca, ABŞ və bəzi NATO ölkələrinin Zalujni dəstəkləyib Zelenskini devirmək istəyir barədə şayiələr doluşınca Ukrayna prezidenti son qərarını verdi. Zalujni istefaya göndərildi və onun yerinə Aleksandr Sırski gətirildi. Bundan əvvəl isə Ukraynanın müdafiə naziri və bəzi yüksək rütbəli hərbiçiləri də dəyişdirilmişdi".

Zelenskinin indiyədək Koreya variantlı sülh təklifi ilə razılaşmamasının bir neçə səbəbdən qaynaqlandığını düşünən həmsöhbətimiz sözügedən səbəbləri belə sıraladı:

"Əvvəla, müharibənin torpaq güzəştləri hesabına bitməsi və ya müvəqqəti dayandırılması Zelenskinin siyasi məhvi anlamına gəlirdi. Çünki o, hakimiyyətə gələndə Donbasın kiçik bir hissəsi və Krım işğal altında idi. İndi isə işğal əraziləri xeyli genişlənmiş və Krım quru yolu

açılmışdır. Sözsüz ki, bu nəticə Zelenskinin xalqa verəcəyi hesabı da çətinləşdirmişdir.

İkincisi, müharibənin davamı ciddi korrupsiya mənbəyi idi. Hər halda, ABŞ və NATO ölkələri elə düşünürdülər. Təsədüfi deyil ki, Zelenski hökumətinin ilk müdafiə naziri vəzifəsini icra edən Aleksey Reznikovu korrupsiya iddialarına görə Rüstəm Ömerovla əvəzləmişdi. Reznikovun ardınca bir çox generalların vəzifəsindən uzaqlaşdırılması da bununla bağlıdır. Fikrimcə, ABŞ prezidentiylə namizəd Donald Trampın bir müddət əvvəl "Zelenski hər dəfə ABŞ-a gələndə milyardlarla dollar aparır" kimi fikirləri də buna işarə idi.

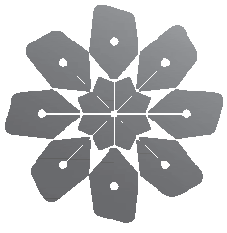
Üçüncüsü, Zelenskinin beynəlxalq himayədarları olan ABŞ və Böyük Britaniya da Ukrayna müharibəsinin belə asanlıqla bitməsini istəmirdilər. Onlar sadəcə, Ukraynaya silahları müftə vermək istəmirdilər. Kiyeve borcla silah verib, sonra onu müxtəlif qaynaqlardan çıxarmaq istəyirdilər. Həmin qaynaqlardan biri Rusiyanın dondurulmuş bank hesabları, digəri isə Ukraynanın təbii sərvətləridir. ABŞ senatorlarından biri bunu açıq bəyan etmiş, "biz 14 trilyon sərvət üzərində oturan Ukraynanı Rusiyaya buraxmarıq", - demişdi. Görünür, bu səbəbdən də Böyük Britaniyanın sabiq baş naziri Boris Conson hələ müharibənin ilk aylarında Türkiyənin təşəbbüsü ilə baş tutan

sülh danışıqlarını pozmuş və Zelenskiyə "savaşı davam etdir, əks halda səni dəstəkləmərik" mesajını çatdırmışdı.

Dördüncüsü, Zelenski Ukrayna-Rusiya savaşının bu cür kilidlənəcəyinə inanmırdı. O, hesab edirdi ki, müharibəyə davam edərlərsə, NATO dövlətləri də axırda məcbur qalıb proseslərə qarışacaq və nəticədə Ukrayna öz tərəfdaşları ilə birlikdə qələbə qazanacaq".

O ki qaldı Hindistanın proseslərə daxil olmasının Ukrayna savaşına təsirinə, Heydər Oğuz bunu boş ümid hesab edir: "Bilirsiniz ki, ABŞ-da Trampın və Cümhuriyyətçilər partiyasının mühüm bir güc mərkəzi kimi ortaya çıxması ilə Ukrayna rəsmiləri də qəflət yuxusundan oyandılar. Görüldü ki, onların söykəndiyi dağlara hər an qar yağa bilər. Məhz bu səbəbdən də Ukraynanın Xarici İşlər naziri Çinə səfər etdi və Pekinlə danışıqlara başladı. Pekin isə Hindistanla təbii rəqibdir. Üstəlik, Tramp hakimiyyəti Çinə qarşı başladacağı global savaşa Hindistanı da daxil etmək istəyir. Belə bir vəziyyətdə Ukrayna Çinlə Hindistan arasında seçim etməli, yalnız bir tərəfə çiyini söykəməyə çalışmalıdır. Əgər söhbət Rusiya ilə danışıqlarda hansısa uğur qazanmaqdan gedirsə, yenə də Çin Hindistandan daha şanslıdır. Məncə, Hindistan Baş nazirinin son zamanlar Rusiya və Ukrayna arasında var-gəl etməsi onun G-20 zirvəsində çox tələsib qlobalistlərin yanında yer almasından duyduğu üzüntü üzrxahlıq etmək istəməsindən qaynaqlanır. Bir növ, özünün günahını çıxarmağa çalışır. Çünki ötən il G-20 zirvəsində səbəbindən Hindistan həm Çinə, həm də Rusiyaya qarşı laqəyd yanaşmış və onların iradələrinə zidd olaraq Ədviyyat marşrutunun ərəb ölkələrindən keçərək İsrailə, oradan isə Yunanıstana və Avropaya çıxması layihəsinə imza atmışdı. Halbuki, Moskva bu marşrutun İran və Azərbaycandan keçərək Rusiyaya, Rusiyadan isə Avropaya açılmasını arzulayırdı. Eyni zamanda Çin də Ədviyyat dəhlizini özünün "Bir Yol, Bir Kəmə" layihəsinə alternativ kimi görürdü. Məhz bu fərqli mövqelərin nəticəsində nə Rusiya, nə də Çin liderləri Hindistanda keçirilən G-20 zirvəsinə qatılmamışdı. Görünən budur ki, bütün dünya üzrə qlobalistlərin getdikcə qan itirdiyini anlayan Hindistan yenidən BRİCS-dəki köhnə dostlarının qucağına sığınmaq arzusundadır. Belə bir vəziyyətdə onun Ukraynada təsirli güc olacağı inandırıcı görünmür. Məncə, Narendra Modi sadəcə "mən də varam" deyə bilmək üçün Ukraynaya getməyə hazırlaşır".

■ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"



**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Avqustun 1-dən 7-dək Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) təşəbbüsü ilə Ümumdünya Ana Sütü ilə Qidalanma Həftəsi keçirilir. Xatırladaq ki, həftənin təsis edilməsi 1990-cı ildə ÜST və BMT-nin Uşaq Fondu (UNICEF) tərəfindən ana sütü ilə qidalanmanın qorunması, təşviqi və dəstəklənməsinə yönəlmiş İnnoçeti Bəyannaməsinin qəbul edilməsi ilə əlaqədardır.

Ümumdünya Ana Sütü Həftəsinin qeyd edilməsində məqsəd qadınları ana sütü ilə qidalandırmanın sağlamlıq faydaları haqqında məlumatlandırmaqdır. ÜST körpələrin altı ay müddətində ana sütü ilə qidalanmasını, həmin müddətdən sonra isə onu lazımı qidalarla birlikdə davam etməyi tövsiyə edir. Bununla yanaşı, mütəxəssislər körpəni dünyaya gəldiyi ilk saat ərzində ana sütü ilə qidalanmasına başlamağın vacibliyini də qeyd edirlər.

Mütəxəssislər həm də qeyd edir ki, genefonda təsir edən ciddi amillərdən biri körpələrin ana sütü ilə deyil, süni qidalar ilə qidalanmasıdır. Əvvəllər uşaqları həttə 2-3 yaşına çatdıqda belə ana sütü ilə qidalanırdılar. Bu gün dünyaya göz açan körpələrə ana sütü əvəzinə süni qidalar vermək sanki bir dəbə çevrilib. Əlbəttə ki, tərkibindən və qiymətindən asılı olmayaraq, heç bir süni qida ana sütünü əvəz edə bilməz. Ana sütü ilə qidalanan uşaqlar həm fiziki, həm də intellektual baxımdan süni qidalanan uşaqlardan üstün olurlar. Təsədüfi deyil ki, bu gün Qərbin tibb alimləri uşağın əqli inkişafı üçün ən zəruri olan dərmanı ana sütü sayırlar. Genefondun təhlükəyə məruz qalmasının qarşısında sipər ola biləcək ən əsas amillərdən biri də məhz millətin intellektual səviyyəsinin yüksək olmasıdır.

Statistikaya görə ölkəmizdə yenidoğulanların 82,9 faizi (hər min nəfərə) ana sütü ilə qidalanırlar. Onlardan 3 ayına qədər yalnız ana sütü ilə qidalananlar 58,2 faiz təşkil edir. 6 ayına qədər ana sütü qəbul edən körpələr 68 faizdir. Onlardan yalnız ana sütü ilə qidalananlar isə 39,2 faiz təşkil edir. 12 ayına qədər ana sütü ilə qidalananlar 46,4 faiz, 1,5 yaşına qədər ana sütü ilə qidalananlar 16,9 faiz, 2 yaşa qədər ana sütü ilə qidalananlar 8,7 faizdir. Bu, olduqca təhlükəli rəqəmdir.

Qeyd edək ki, ana sütü ilə qidalanan yenidoğulan körpələrin sayı (hər min nəfərə) 2010-cu ildə 77,9 faiz, 2011-ci ildə 74,5 faiz, 2012-ci ildə 83,5

faiz, 2013-cü ildə 86,5 faiz, 2014-cü ildə 93,2 faiz, 2015-ci ildə 90,3 faiz, 2016-cı ildə 95,2 faiz, 2017-ci ilə 89,7 faiz, 2018-ci ildə 82,8 faiz, 2019-cu ildə 82,9 faiz təşkil edib.

UNICEF-in məlumatına görə, ana sütü ilə qidalanmayan uşaqlarda ölüm nisbəti qidalananlara nisbətən 4-6 dəfə çoxdur. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatlarına görə, qida çatışmazlığı 5 yaşa qədər uşaq ölümlərinin 7 faizinə səbəb olur və bunun təxminən yarısının əsas səbəbidir. ÜST bildirir ki, emizdirən qadınların nisbəti yüksək olarsa, ana sütü hər il 800 000-dən çox insan həyatını xilas edəcək.

Körpə ilk 6 ayda yalnız ana sütü ilə (susuz) qidalanmalı, 6 aydan sonra əlavə qidalara keçsələr belə, ən azı 2 yaşa qədər və daha sonra ana sütü ilə qidalanmalıdır. Ana sütü ilə qidalanan körpələrdə allergik xəstəliklər, 1 və 2 tip diabet, iltihablı bağırsaq xəstəlikləri, hipertoniya, xərçəng, allergiya, astma, piylənmə, dağınıq skleroz, diş quruluşunun pozğunluqları və bəzi psixi xəstəliklər daha az rast gəlinir. Ana sütü ilə qidalananların təhsildə uğur qazanmışları da məlumdur. Üstəlik, emizdirmə tək cəhət körpəyə deyil, həm də anaya, ölkə və ailə iqtisadiyyatına, ətraf mühitə öz töhfəsini verir.

Yalnız aşağıdakı səbəblərə görə ana övladına süd verə bilməz:

- Anada HIV infeksiyası (QİÇS) varsa;
- Müalicə edilməmiş brucellyoz (müvəqqəti) varsa;
- Aktiv vərəm (müvəqqəti) varsa;
- Gilə ucu herpes səpkiləri olan analar (müvəqqəti);
- Diagnostika və ya müalicə məqsədilə radioizotoplarla məruz qalan analar (müvəqqəti);
- Onkoloji müalicə (sitostatiklər) alan analar (müvəqqəti);
- SMV seropozitiv anaların 1500 qramdan az və ya 32 həftədən tez doğulan uşaqlar;
- H1N1 infeksiyası keçirən analar qızdırma düşənə qədər (müvəqqəti);

Genefond təhlükədə - körpələr ana südündən niyə məhrum edilir?

Doğum evləri süni uşaq qidaları satan şirkətlərlə birgə işbazlıq edərək analara süni qidaları təklif edirlər



- Süd vəzi absesi olan ana (müvəqqəti);
- Şizofreniyalı ana (övladına zərər verə bilər).

Bəs qeyd olunan heç bir neqativ hal olmadığı təqdirdə körpəyə nə üçün süni qida verilməlidir?

Tanınmış pediatrlar qeyd edir ki, doğum evləri süni uşaq qidaları satan şirkətlərlə birgə işbazlıq edərək analara bu qidaları təklif edirlər. Belə ki, doğulan uşaqlar iki gün anadan kənar saxlanılır, süni qidaya öyrədilir, sonra isə körpə ana südünü qəbul etmir. Doğum evindən evə gələn körpəni müayinə edən bəzi pediatrlar anaya həmin süni uşaq qidalarını məsləhət görürlər. Çünki dərman firmaları kimi həmin şirkətlərlə də müqaviləsi var, gəlirini bu yolla qazanır.

Qeyd edək ki, xüsusi reseptlə hazırlanan qidaların demək olar ki, hamısı xarici ölkələrdən, o cümlədən Almaniyada, Polşadan, Hollandiyadan və yaxud Rusiyadan gətirilir. Halbuki adları qeyd olunan ölkələrin əksəriyyətində, xüsusən də Almaniyada anaların əksəriyyəti körpələrini ana sütü ilə qidaladırlar. Beləliklə, ana sütü ilə qidalanma Almaniyada 80 faizə çatır.

Onu da əlavə edək ki, son vaxtlar süni qidaların qiymət-

lərində bahalaşma müşahidə olunur. Məsələn, 0-6 aylıq körpələr üçün 800 qramlıq "Kabrita Gold-1" süni uşaq qidasının qiyməti 98 manatdan 120 manata qalxıb. Bu süni uşaq qidası 5 - 6 aylıq uşağın 1 həftə qidalanmasına ancaq çatır.

Sonda xatırladaq ki, Amerika Birləşmiş Ştatları başda olmaqla dünyanın 20-dən çox ölkəsində ana sütü bankı fəaliyyət göstərir. Ana sütü bankları yeni doğulmuş körpələrə süd təmin edir. Bu yeni anadan olmuşlarda emizdirmə zamanı problem yarandığı təqdirdə baş verir, bankların vasitəçiliyi ilə körpə özünə yeni süd anası tapır. Bu proses körpənin valideynlərinin istəyi və nəzarəti altında həyata keçirilir.

İlk ana sütü bankı ABŞ-da 1985-ci ildə yaradılıb. Bu bank qısa müddətdə həm ölkədə ana südünün əhəmiyyəti ilə bağlı təbliğat kampaniyasına başlayıb, həm də qısa müddətdə donor süd anaları toğlamağa nail olub. Bir neçə ildən sonra dünyanı qorxuya salan AIDS xəstəliyinin yayılması təhlükəsi səbəbiylə bank fəaliyyətini dondurub, 90-cı illərdən yenidən körpələrin üzünü güldürüb. Bu gün xeyli vaxt keçib və artıq ABŞ-da

10-dan çox iri Ana sütü Bankı fəaliyyətdədir. Bu ölkənin banklarının bir ildə ana sütü-nə olan tələbatı 139 min 66 kq-la ölçülür. Kanadada 15-dən çox, Braziliyada isə hər doğum evində, ümumilikdə 180-dən çox bank körpələrə xidmət göstərir. Avropanın çox ölkəsində İngiltərə, İsveç, Norveçdə də bu qəbildən banklar öz işini gö-

rür. İtaliyanın ana sütü bankçılığı ənənəsi və təcrübəsi isə daha çox şöhrət tapıb. Burada bu sektor üçün xüsusi avadanlıq istehsal edən şirkətlər də mövcuddur.

Həmçinin qardaş Türkiyədə artıq bir neçə ildir ki, Ankaradakı mərkəzi doğum evlərindən birinin tərkibində bu vəzi-fəni daşıyan şöbə yaradılıb.



Bakı-Sumqayıt yolunda ağır qəza - 1 ölü, 18 yaralı

Bakı-Sumqayıt yolunda iki avtobus toqquşub, xeyli yaralı var. Qəza Bakı-Quba yolunun 29-cu kilometrliyində qeydə alınıb. Məlumatə görə, 42 nömrəli marşrut avtobusu Bakı-Sumqayıt istiqamətində hərəkət edən digər marşrut avtobusu ilə toqquşub.

Qəza nəticəsində 1 nəfər ölüb, 18 nəfər yaralanıb. Hadisə zamanı ölənlərin kimliyi məlum olub, o, 2006-cı il təvəllüdü Ağayeva Məryəm Maqşud qızıdır.

Hər il avqustun 2-si Azərbaycanda Milli Kino Günü qeyd olunur. Xatırladaq ki, mərhum prezident Heydər Əliyevin 2000-ci il 18 dekabr tarixli Sərəncamı ilə avqustun 2-si kino işçilərinin peşə bayramı - Azərbaycan Kinosu Günü kimi qeyd olunur. Artıq Azərbaycan kinosunun yaranmasından 126-cı il ötür. Fransada keçirilmiş ilk kinoseansdan iki il sonra - 1898-ci il avqustun 2-də Bakı elmi-foto dərnəyinin katibi, nəşir və fotoqraf Aleksandr Mişon özünün lentə aldığı "Bibiheybət-də neft fontanı yangını", "Əlahəzrət Buxara əmirinin yola-salma mərasimi", "Qafqaz rəqsi" xronikal sənədli və "İlişdin" adlı bədii süjetlərini nümayiş etdirmişdi. Həmin gün milli kinonun yaranma günü hesab olunur.

Milli Kino Günü münasibəti ilə "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı Xalq artisti, kinorejissor, ssenarist və aktyor Şeyx Əbdül Mahmudovla söhbətəşib.

Müsahibəni təqdim edirik:

- Əbdül bəy, öncə Milli Kino Günü münasibəti ilə sizi təbrik edirik. Milli kinomuzda sizin də özünü-zə məxsus yeriniz, imzanız var. Bu gün "Azərbaycan kinosu can verir", "milli kinomuz çoxdan çöküb" kimi fikirlərlə tez-tez rastlaşırıq. Necə düşünürsünüz, milli kinomuz əvvəlki simasına nə zaman geri dönə biləcək?

- Bəli, 2 avqust bizim bayramımızdır. Bu münasibətlə Nizami Kino Mərkəzində böyük tədbirimiz olacaq (müsahibə 2 avqustda alınıb). Yəni, hazırda olmayan, amma nə vaxtsa olan kinomuzun bayramını keçirməyə çalışırıq. Gün o gün olsun ki, milli kinomuz əvvəlki simasına geri dönsün, bərpa olunsun, həmin günü də bayram kimi qeyd edək.

Bəli, bu gün milli kinomuz elə bir vəziyyətdədir ki, biz onu yalnız dövlət səviyyəsində xilas edə bilərik. Aşağı səviyyədə biz yalnız onun müzakirəsini aparıb, təkliflər verə bilərik. Yəni, kinonuzun yenidən dirilməsi üçün yüksək səviyyədə dövlət qayğısı lazımdır.

Ümumiyyətlə, biz bu məsələni 30 il uzatdıq, gecikdirdik, əlimizdə olan texnika da artıq müasir tələblərə cavab vermir. Amma nə yaxşı ki, bu gün Mədəniyyət Nazirliyində bu məsələ ilə bağlı ciddi maraqlanırlar, xüsusi qayğı var. Şəxsən mən özüm nazir Adil Kərimli ilə dəfələrlə görüşüb, kinomuz haqqında müzakirələr aparıb, təkliflərimi vermişəm. Görünən budur ki, Adil Kərimli kinomuzun dirçəlməsinə çalışır və biz də ümid edirik ki, yaxın vaxtlar-

"Şəfiqə Məmmədovanı qucaqlayıb öpdüm, təsəlli verdim"

Rejissor Şeyx Əbdüllə kino söhbəti: "Milli kinomuz elə bir vəziyyətdədir ki, biz onu yalnız dövlət səviyyəsində xilas edə bilərik"



da uğurlu nəticə olacaq.

Hesab edirəm ki, təatrlar kimi kinomuz da dövlət statusu verilsin.

- 126 il ərzində xeyli filmlərimiz çəkilib. Həmin filmlər arasında hansı sizin üçün klassikadır, möhtəşəmdir?

- Bugünkü eybəcər, rüs-vayçı prodakşnların fonunda bizim bütün milli kinolarımız klassikadır.

- Son vaxtlar hansısa milli kinolarımızın məsxərə-yə qoyulduğunu, barəsində "heç bir mənası yoxdur" kimi fikirlər səsləndiyinin şahidi oluruq...

- Bir daha qeyd edirəm, hazırda prodakşnların çəkdiyi filmlərin heç bir peşəkarlığa, milli kinomuzda dəxliyi, aidiyyəti yoxdur. O ki qaldı köhnə filmlərimizə, qeyd etdiyim kimi, onların hər biri yeni çəkilənlərin fonunda klassikadır.

- Məlum olduğu kimi, bu ilin mart ayında iki kino ittifaqı birləşdi, sədri Xalq artisti, dəyərli aktyorumuz Rasim Balayev seçildi. Bu dövr ərzində kinematoqrafiyaçılar arasında birlik yarana bildimi, bir araya gəldimi?

- Bəli, Allaha şükür ki, iki ittifaqı bir araya gətirib, birləşdirdik. Amma bir məsələ

var, prinsipə əsasən kino it-tifaqının kino istehsalatına heç bir aidiyyəti yoxdur. Yəni, Azərbaycan Kinematoqrafiyaçılar İttifaqı sadəcə kinoda ömür-gün sürən, hazırda xəstə, ehtiyacı olan kinonçulara müəyyən dəstək verir və yaxud barələrində prezidentə, nazirliyə müəyyən təqdimatlar, məktublar göndərilir. Bir daha qeyd edirəm, qurum kimi onun Azərbaycan kino yaradıcılığına heç bir aidiyyəti, təsiri yoxdur, yalnız ictimai işlərlə məşğuldur.

O ki qaldı kinoçuları birləşməsinə, bir araya gəlməsinə, bəli, birləşdik. Xatırlayırsınızsa, mart ayında quruma sədr seçiləndə alayarımcıq, gülməli də olsa bir konfrans keçirdik. Rasim Balayev quruma sədr seçildi, Şəfiqə Məmmədova da rəsmi istefa verdi. Buna baxmayaraq, Şəfiqə Məmmədova 5 aydır ki, ittifaqa aid olan otağı, nə də maşının açarını təhvil vermir. Ümumiyyətlə, bu məsələni kinoya aid etmək, qarışdırmaq olmaz. Bu, ictimai problemdir və hesab edirəm ki, yaxın zamanlarda öz yoluna qoyacağıq.

- Bəs Şəfiqə Məmmədova ilə münasibətləriniz necə, düzəlibmi?

- Çox yaxşıdır. Biz onunla tələbə yoldaşı olmuşuq. Konfransda istefa verəndən sonra gördüm ki, tək-tənha qalıb. Ətrafında, başında birləşib, onun hesabına gündəmə gələnlərdən biri də həmin vaxt ona yaxın gəlmədi. Amma mən ona yaxınlaşdım, qucaqlayıb, öpdüm, təsəlli də verdim. O da bunu normal qarşıladı.

Ümumiyyətlə, həmin konfrans çox qərribə şəkildə keçirilmişdi və mətbuat da bilir, mən seçkidə iştirak etmədim. Konfransda nə hesabatlar verildi, nə müzakirələr aparıldı. Tələm-tələsik Şəfiqə Məmmədovaya istefa verdirib, Rasim Balayevi sədr seçdilər. Amma 5 aydır ki, təşkilat yoxdur, Rasim Balayev bir qapıda, Şəfiqə Məmmədova da digər qapıda qalıb. Yəni ortada bir anlaşılmaz vəziyyət var. Amma bir daha qeyd edirəm, əsas məsələ milli kinomuzun dirçəlməsi, kinostudiyamızdır.

- Kinostudiyadan söz düşmüşkən, bu günlərdə "Azərbaycanfilm" in rəhbərliyi gözlənilmədən istefa verdi, sonrada qurumda xeyli sayda istefalar olduğunu eşitdik. Nə məsələdir? Kinostudiya-da nə baş verir? Hazırda

vəziyyət necədir?

- Mən ayda 3 dəfə hazırda xarabalığa çevrilmiş o kinostudiyaya gedib baxıram, kövrəlirəm, ağlayıram, əsəbiləşirəm, sonra da geri dönürəm. Demək, vaxtilə 2 mindən çox işçisi olan kinostudiyada bu gün cəmi 40 adam qalıb. Hazırda studiyanın rəhbəri bizim öz kadrimız, Moskvada təhsil almış Azər müəllimidir. Onunla görüşdüm, mənə dedi ki, cəmi 40 işçisi var, onların da arasında 2 nəfər xanım analıq məzuniyyətindədir, digər iki nəfər də xəstədir. Kinostudiyanın işıq və su pulunu da ödəyə bilmirlər, gəlib tez-tez kəsirlər, onlar da qaranlıqda, susuz qalırlar. Yəni hazırda kinostudiya-da vəziyyət bu cür acınacaqlıdır.

- Tamaşaçılar sizi daha çox "Yeddi oğul istəmə" filmindəki Qasım obrazı ilə tanıyırlar. Yeni Şeyx Əbdül Mahmudov deyəndə gözünüzün önünə ilk olaraq, Qasım obrazı gəlir. Bəs sizin üçün hansı obraz və yaxud hansı film daha doğma, yaxındır?

- Mənim üçün obrazın böyük-kiciyi yoxdur. Mənim ruhumun rolu "Nəsimi" filmindəki Dərvişdir, amma mədəni ideologiyamın ba-

şında "Yeddi oğul filmi" dayanır, insan obrazı kimi isə məni çox kövrəldən "Şerikli çörək" filmindəki aldadılan oğlan obrazıdır. Ruhum və əqidəm isə "Şah İsmayıl Xətai", "Ağa Məmməd Şah Qacar" filmidir ki, onların da artıq ssenarisi hazırdır və son nəfəsimə qədər çalışacağam ki, onları çəkim, ərsəyə gətirim.

- May ayında sizin 80 yaşı tamam oldu. Amma nədənsə yubiley tədbirini görmədik. Səbəb nədir? İl ərzində 80 illik yubileyinizi qeyd etməyi düşünürsünüzmü?

- Səbəb mənim kinomuz uğrunda apardığım mübarizədir. Hər zaman haqqı tələb edirəm. Fikirlərim də çox zaman kimlərinə xoşuna gəlmir. Doğrudur, mədəniyyət naziri Adil Kərimli şəxsən məni çağıraraq, yubileyimi təbrik etdi. Alim Qasimov və digərləri də orada idi. Amma yubileyim yaradıcılıq şəklində qeyd olunmadı. Milli Kino Günü geridə qoyum, bundan sonra bu məsələni gündəmə gətirəcəm. İnsanların zəhmət haqqını vermək lazımdır.

- Azərbaycan Kinematoqrafiyaçılar İttifaqı da yubileyinizə biganə yanaşdı?

-Bəli. Onlar mənə düşmən kimi yanaşırlar. Məni heç təbrik də etmədilər. Halbuki iki kino ittifaqını mən birləşdirdim, Rasim Balayev də gəlib sədr seçildi. Sözün doğrusu, mən onlardan heç təbrik gözləmədim də. Çünki onlar mənim üçün kino adına heç bir əhəmiyyət kəsb etmirlər. Halbuki, həmin ittifaqda oturanlar zamanında mənə özlərinə müəllim kimi görür, mənəmlə görüşməyi özlərinə şərəf sayırdılar. Bəs indi nə oldu, nə dəyişdi? Mən ömrümün 60 ilini bu kinoya həsr etmişəm. Hətta Xalq artisti Hacı İsmayılov məni təbrik edib və mən həmin vaxt ölkədə olmadığım üçün təbrik teleqramını ittifaqa göndərüb, ittifaq isə o məktubu belə mənə verməyib...

Amma bu gün, 2 avqust bizim bayramımızdır. Ona görə də bütün kinoçuları bu bayram münasibəti ilə təbrik edirəm. İnanıram ki, milli kinomuz tezliklə bərpa olunaçaq.

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Ötənlərdə bu məkana həttə “qul bazarı” da deyirdilər... Söhbət şəhərdəki bir neçə məkanda, o cümlədən “Xalqlar dostluğu” metrostansiyası yaxınlığındakı “fəhlə bazarı”ndan gedir...

Bəs hazırda fəhlələr orada iş tapa bilirmi? Bunu öyrənmək üçün üz tutduq sözügedən ünvana.

“Fəhlə bazarı”na getmək üçün metronun yaxınlığındakı iki nəfərdən yolüstü ünvanı dəqiqləşdirirəm. Mənim fəhlə axtardığımı sanıb deyir: “Yəqin ki, sizə usta lazımdır. Baxın ha, orada çox bahaçıldılar, özü də bacarmadıqları işə də boyun olurlar. Yaman “moşennik” adamlardılar”.

Gülümseyib, yoluma davam edirəm.

Axtardığım ünvana - körpünün altına çatır-çatmaz, qızıl dişli bir fəhlə mənə yaxınlaşır. Yəqin əlləri də dişləri kimi qızıl olar deyərək elə reportajımın söhbətinə onunla başlayıram. 38 yaşı olsa da, daha yaşlı görünən və adı Elvin olan bu şəxs yük daşımaqla məşğuldur. Bakıya Azərbaycanın rayonlarından birindən gəlib. Deyir ki, əlindən hər şey gəlir. Zarafatla özünü “hərşeyşünas” adlandırır. Əsasən də mebel və digər yüklərin mərtəbələrə qaldırılması ilə məşğul olur.

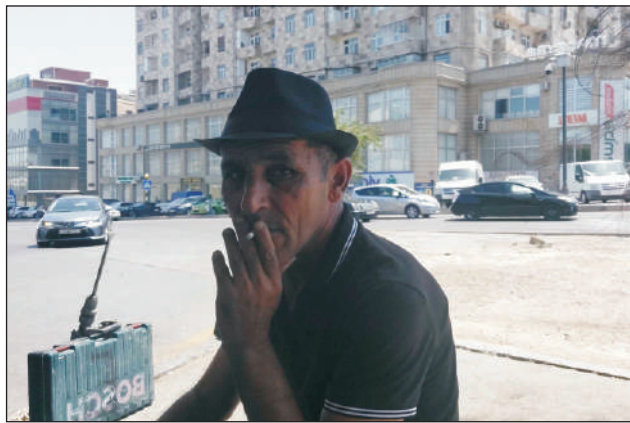
“Fəhlə işləyə-işləyə qocalmışıq. Başqa nə işləyə bilirik ki?! Elə anadan gəlmə fəhləyik də. İşlər çox zəifdir, hər dəfə yük qaldırmağa gedəndə adam başına 25-30 manat pul verirlər. Ay ərzində 400-500 manat qazanıram. Ailəmi bu pulla dolandırırım.

Bəzən çox çətin ev yiyələrinə rast gəlirik. Burada başqa iş deyirlər, evlərinə çatanda isə iş yükümüzü artırır. Belə olan halda ya işi qoyub gəlirik, ya da qiyməti qaldırmalarını xahiş edirik”.

Elvinlə söhbətimə son verib onun yanında dayanan Şamaxıdan olan fəhləyə yaxınlaşıram. Söhbət et-

İstidə qovulan, aldadılan “veteran” fəhlələr - reportaj

Fəhlə: “Bu, yaşayış deyil, 25 ildir ki, bu əziyyəti çəkirəm”



mək üçün adını soruşduqda deməkdən imtina edir:

“Əşi, adımi nə edirsən. Demək istəmirəm. Qorxuram. Siz gedəndən sonra gəlib bizi döyə-döyə apara-

caqlar. 65 yaşı var, 30 ildir ki, ailəmi bu yolla dolandırırım. Həftədə bir dəfə iş olur. Əvvəllər ev tikirdim, in-di qocalmışam, nisbətən asan işləri görürəm. Bura-

da başıma çox işlər gəlib. Elə olub ki, 10 gün işləmişəm. Sonra ev yiyəsi pulumu verməyib. Allahın ümidinə yaşayırdım” deyir.

Söhbətimizin bu yerində günün istisindən qapqara rəng alan gənc fəhlə mənə yaxınlaşıb hədə-qorxu gəlməyə də macal tapır:

“Baxın ha, xanım, birdən şəklimi çəkərsiniz. Telefonunuzu alıb sındıraram. Bilirsiniz nə var, biz bu yolla pul qazanmağa öyrəşmişik. Narazı da deyiləm”.

Onu şəklini çəkmədiyimə inandırıb söhbətimə 43 yaşlı Məhəmmədlə davam edirəm. Günün istisindən o yana, bu yana gedən və iş gözləyən həmsöhbətim gileylənir:

“Hamballıq edirik. 25 ildir ki, burada dayanıb iş axtarıram. Yük daşımaqla məşğulam. Bizi aparıb işlədib, pul vermək istəmirlər. 100 manatlıq işə 20 manat təklif edirlər. Balamıza çörək aparmaqdan ötrü dözü-rük. Quru fəhləyik. Bir də görürsən ki, ev yiyəsi bizi qovur. Qiymət xoşuna gəl-mir, deyir, çıx bayıra”.

Söhbətimizə digər gənc fəhlənin müdaxiləsi ortalığı qarışdırır. Fəhlələr arasında kiçik mübahisə başlayır:

“Xanım, işsizlikdən şikayət edirlər. Amma heç bir usta kvadratı 7 manata iş görmək istəmir. Soruşun, görün, 50 manata günün be-ton tökməyə gedən var? Yalan söhbətdir”.

Onun sözüne digər fəhlə yoldaşı ironiya ilə “mən 7



manata hörgüyə getmirəm. Qudurmuşam. Pul çoxdur, ona görə”, -cavabını verir.

Onlar mübahisəsinə, mən isə reportajıma davam edirəm. Başına şlyapa qoyub körpünün altında əyləşən yaşlı kişiye yaxınlaşıram. Bir neçə fəhləni başına yığıb çay içir.

Yaxınlaşdığımı görüb “Şlyapamı çək deyər gülür”. Daha sonra əlavə edir: “Bazarın vəziyyətini bilmək istəyirsənsə, 10 dəqiqə səbir göstər. Fəhlə dalınca gələn maşın yaxınlaşanda hamı birdən cumacaq. 15 manatlıq bir iş olsa, maşını yerindən çevirəcəklər. Çünki iş-

sizlikdir. Daimi iş yeri lazımdır. Səhər işə, axşam evə getməliyik. Bu, yaşayış deyil. 25 ildir ki, bu əziyyəti çək-irəm”.

“Siz də maşın dalınca qaçırsınız” deyərək sual edirəm. “Mən qocalmışam, daha qaça bilmirəm. 61 yaşı var. Övladlarımin hamısını yerbəyer etmişəm. Subay oğlanam”, - deyərək o, zarafatından da qalır.

Söhbətimizin sonunda isə şlyapasını başına keçirib “bir şəkil çəkdir, bu bazardan və məndən xatirə qalsın” deyir.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Fotolar müəllifindir.

Azərbaycana idxal edilən kərə yağının orta qiyməti 8.8 manata enib

2024-cü ilin yanvar-may ayları ərzində Azərbaycana 52 milyon 902 min ABŞ dolları dəyərində 10 min 189 ton kərə yağı idxal edilib.

“APA-Economics”in Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, bu göstərici 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə dəyər baxımından 34.2% və ya 13.5 milyon dollar, həcm baxımından isə 42% və ya 3017 ton artıb. Belə ki, 2023-cü ilin yanvar-may ayları ərzində Azərbaycana 39 milyon 432 min ABŞ dolları dəyərində 7 min 172 ton kərə yağı idxal edilib.



Hesabat dövründə ölkəyə gətirilən kərə yağının bir kiloqramının orta idxal qiyməti 8.8 manat təşkil edib. Bu göstərici əvvəlki ilin müvafiq dövründə 9.30 manat idi.

Bu dövrdə ölkəyə kərə yağı əsasən İrandan (5971 ton), Yeni Zelandiyadan (2734 ton), Belarusdan (546 ton), Finlandiyadan (310 ton), Fransadan (130 ton) və Almaniyadan (105

ton) getirilib. Bu məhsul İrandan 7.5 manata, Yeni Zelandiyadan 10.4 manata, Belarusdan 10.3 manata, Finlandiyadan 11.70 manata, Fransada 12.5 manata, Almaniyadan isə 11.2 manata idxal edib.

Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən, bu ilin yanvar-may aylarında ölkədə kərə yağı istehsalı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1.7% artaraq 11 min 335 ton təşkil edib.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə Azərbaycandan 17 milyon 656 min ABŞ dolları dəyərində 2989 ton kərə yağı ixrac edilib. Bu məhsulun orta ixrac qiyməti 10 manat təşkil edib və Rusiyaya (2987 ton) ixrac edilib.

29 aptekdə yoxlama aparılıb, 5-də nöqsan aşkarlanıb



Səhiyyə Nazirliyi Analitik Ekspertiza Mərkəzi bu ilin iyul ayı ərzində Bakı şəhəri üzrə ümumilikdə 29 aptekdə yoxlama aparıb.

Bu barədə APA-ya AEM-dən məlumat verilib. Bildirilib ki, 28 aptekdə planlı, bir aptekdə yoxlamadan kənar təftiş keçirilib.

“Yoxlamalar zamanı 5 aptekdə nöqsanlar aşkarlanıb. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 452.1 və 452.3 maddələri üzrə protokollar tərtib edilib”, - deyərək məlumatda qeyd edilib.

10 nəfərdən çox şəxsə 100 min “atıb” xaricə qaçdı



Elmir Muradov

“Son bir neçə ildir, təəssüf ki, ölkədə dələduzluq halları artıb. Vəziyyət o yerə çatıb ki, artıq 10 nəfərdən ikisi ya dələduzluğa məruz qalıb, ya da son anda dələduzun qurbanı olmaqdan xilas olub. Hətta elələri var ki, toplu formada dələduzluq edib, Azərbaycandan qaçmağı da bacarıb”.

Bu sözləri jurnalist Elmir Muradov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib.

Onun sözlərinə görə, “Hüquq-mühafizə orqanlarında 100-lərlə insanın etibarından sui-istifadə edib, onların pullarını mənimləyənərlə bağlı kütləvi şikayətlər var. Ən pis hal bilirsiniz nədir? Hazırda dələduzluq edənlərin əksəriyyətində qanunla mühakimə ediləcəkləri qorxusu yoxdur, çünki onlar düşünür ki, mə-

nimsədikləri pullarla özlərinə müəyyən dairələrdə “dost qazanıb” məsuliyyətdən yaxa qurtara biləcəklər.

Bu, qorxunun olmaması məhz onların daha rahat dələduzluq etməsinə, əlləri-qollarını sallayaraq insanları aldatmasına gətirib çıxarır. Dələduzluğun artmasından əbəş yerə danışmıram. Əsas məqsədim bu yolla həm insanları maarifləndirmək, həm dələduzluq edənləri cəmiyyətimizə tanıtdırmaqdır. İndi haqqında danışacağım Mətin Canbulat oğlu Həsənov eyni ssenari ilə 10-dan çox şəxsin etibarından sui-istifadə edərək 100 min manatdan çox pulları mənimləyərək Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə qaçıb. Daha sonra aldatdığı şəxslərə avqustun 8-də ölkəyə qayı-

dıb pullarını qaytaracağı vədini versə də, təbii ki, aldadılanların heç biri onun bu sözlərinə güvənmir.

Ona görə ki, M.Həsənov indiyədək də dəfələrlə belə vədlərlə insanları aldatmış və öz pis əməllərini yenə də davam etdirmişdir. Təəssüf ki, aldadılan şəxslərdən biri də elə mən özüməm. Belə ki, adıçəkilən şəxs iyulun 18-də brend markalı, bahalı avtomobillərə üzlük çəkdiyini və bu işdə çox böyük qazancın olduğunu iddia edərək, birlikdə iş görərək pul qazanmaq adı ilə məndən 2000 manat, eyni gün başqa saatda isə 600 manat da əlavə pul alaraq yoxa çıxıb. Aldadıldığımı, dələduzluğa məruz qaldığımı bildiyim üçün dərhal hüquq-mühafizə orqanlarına şikayət etmişəm. Elə həmin gün M.Həsənovun həyat yoldaşı Elnurə Həsənova adlı xanım mənim “Whatsapp”-ma şikayəti geri götürməyimi, şikayəti geri götürəcəyimi təqdirdə pulun avqustun 5-dək yarı hissəsini verəcəyini, avqustun 8-də isə digər hissəsini M.Həsənov tərəfindən qaytarılacağını yazıb. Mən isə qarşı tərəfə pulumu qaytarılmayana qədər şikayətimi geri götürməyəcəyimi bildirmişəm. İyulun 30-da M.Həsənovun həyat yoldaşı yenidən mesaj yazaraq avqustun 5-də pulu verməyəcəyini, məsələni M.Həsənovla öz aramızda həll etməli olduğumu bildirib.

Təbii ki, əvvəlcədən bunun belə olacağına əmin olduğum üçün şikayətimi geri götürməmişdim. Çünki bilirdim ki, bu da yeni vədlərdən, sadəcə vaxt qazanıb şikayətdən yayınmaq cəhdlərindən biridir. Ən pisi bilirsiniz nədir? Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, belə adamlar əllərini-qollarını sallayaraq rahat şəkildə cəmiyyətdə gəzir, hələ yeri gələndə kənarda-bucaqda düzgünlükdən, dürüstlükdən danışır. Ona görə də M.Həsənov kimilərini bütün cəmiyyət tanımalıdır, onlar belə əməllərindən əl çəkməlidir, başqaları da onun bu cür çirkin hərəkətlərinin qurbanına çevrilməməlidir, cəmiyyətimiz sağlamlaşdırılmalıdır. Əks halda, cəmiyyət uçuruma sürüklənir”.

Biləsuvar qohumunun avtomobilini qaçıran şəxs saxlanılıb

Biləsuvar qohumunun avtomobilini qaçıran şəxs saxlanılıb.

APA-nın cənub bürosunun verdiyi xəbərə görə, Biləsuvar rayon Xırmandalı kəndinin sakini olan bir nəfər gecə saatlarında yaşadığı evin qarşısında saxladığı “VAZ” markalı avtomobilinin qaçırılması barədə polisə məlumat verib.

Biləsuvar Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə əməli törətmiş şəxs müəyyən edilərək saxlanılıb. Araşdırmalarla onun avtomobili qaçırılan şəxsin qohumu və həmkəndlisi olan 22 yaşlı Heydər Məmmədli olduğu müəyyən edilib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.



Bu ay 300 kq-dan çox narkotik vasitə dövriyyədən çıxarılıb

“İyul ayı ərzində narkotik vasitələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində 336 kiloqram 31 qram narkotik vasitə və narkotik tərkibli güclü təsiredici vasitə hesab edilən 6486 ədəd həb aşkarlanaraq dövriyyədən çıxarılıb”.

Dövlət Sərhəd Xidmətindən APA-ya verilən məlumata görə, eləcə də qaçaqmalçılıq fəaliyyətinə qarşı həyata keçirilmiş mübarizə tədbirləri nəticəsində ümumi dəyəri 3 milyon 388 min 199 manat olan qaçaqmal, o cümlədən gecəgörmə cihazı, ov tüfəngi, patron, dərman preparatları, spirtli içki və tütün məmulatları saxlanılıb.



3 avtobus marşrutunun hərəkət sxemi müvəqqəti dəyişdiriləcək

Bakıda 21, 51 və 120 nömrəli müntəzəm marşrut xətləri üzrə avtobusların hərəkət sxemi müvəqqəti dəyişdiriləcək.

Bu barədə “APA-Economics”-ə Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) bildirilib.

Belə ki, paytaxt yollarında aparılan təmir işləri ilə əlaqədar 3 avqust 2024-cü il tarixində 8 Noyabr prospektində (Gəncə prospektindən Ceyhun Həsənov küçəsinədək (Gənclik parkı)) nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinə tam məhdudiyyət qoyulacaq.

Tətbiq edilən məhdudiyyətlə əlaqədar sözügedən müntəzəm marşrutların hərəkət sxemi alternativ olaraq Gəncə prospekti - Ceyhun Həsənov küçəsi - 8 Noyabr prospekti ilə təşkil ediləcək.

Azərbaycana beş ayda 525 mindən çox smartfon idxal edilib



2024-cü ilin yanvar-may aylarında Azərbaycana 148 milyon 228 min dollar dəyərinə 525 min 966 ədəd smartfon idxal edilib.

“APA-Economics” Dövlət

Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu göstərici say baxımından 21.3% və ya 92 min 283 ədəd, dəyər baxımından isə

26.3% və ya 30 milyon 822 min dollar çoxdur. Belə ki, 2023-cü ilin ilk 5 ayı ərzində ölkəyə 117 milyon 406 min dollar dəyərində 433 min 683 ədəd smartfon getirilib.

Hesabat dövründə ölkəyə gətirilən smartfonun bir ədədinin orta idxal qiyməti 479 manat təşkil edib. Bu göstərici əvvəlki ilin müvafiq dövründə 460 manat idi.

Bu dövrdə ölkəyə smartfon əsasən Çindən (400 896 ədəd), Vyetnamdan (91 482 ədəd), Hindistandan (31 323 ədəd) və Amerika Birləşmiş Ştatlarından (2061 ədəd) getirilib. Bu məhsul Çindən 455 manata, Vyetnamdan 577 manata, Hindistandan 396 manata, Amerika Birləşmiş Ştatlarından isə 1990 manata idxal edib.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə Azərbaycandan 132 min ABŞ dolları dəyərində 804 ədəd smartfon ixrac edilib. Çexiya (232 ədəd) və Honqonqa ixrac edilən bu məhsulun orta qiyməti 279 manat təşkil edib.



ÜSAVAT

Son səhifə

N 136 (8509) 3 avqust 2024

Avqust



Qızardılmış yeməyin insan psixikasına təsiri

Qızardılmış yeməyin insanın psixi sağlamlığı üçün əsas təhlükəsi akrilamid maddəsidir.

Bu barədə rusiyalı həkim-nutrisioloq və psixosomatika mütəxəssisi Marina Kosenkova "Pyatıy kanal"la müsahibəsində danışib. "Ərzaqları qızardarkən və sobada bişirərkən Mayyar reaksiyası baş verir - bu, şəkərin amin turşuları, peptidlər və zülallarla qarşılıqlı əlaqəsidir. Bu zaman Beynəlxalq Xərçəng Araşdırmaları Agentliyi tərəfindən kancerogen hesab edilən akrilamid kimyəvi maddəsi əmələ gəlir", - deyə mütəxəssis izah edib.

Onun sözlərinə görə, akrilamid hormonal səviyyədə mədə-bağırsaq traktına mənfi təsir göstərir, həmçinin xərçəngin yaranmasına səbəb olur.

Həkim həddindən artıq qızardılmış qidaların hüceyrələrdə mutasiyaya və sinir impulslarının ötürülməsində problemlərə səbəb olan bir maddə ilə doyduğunu bildirib. Bu səbəbdən koordinasiya və yaddaş pisləşir və psixi pozğunluqlar, o cümlədən Altsheymer xəstəliyi riski artır. "Bişirmə temperaturu nə qədər aşağı olarsa, ərzaqlarda çörəkləmə nə qədər az olarsa, yeməkdə daha az akrilamid əmələ gəlir", - deyə Kosenkova xəbərdar edib. Akrilamid istehlakını azaltmaq üçün diyetoloq, yemək bişirməyin qaynatma, soyutma kimi alternativ üsullarına keçməyi və ət, göyərti və meyvələri unutmadan balanslı bir şəkildə qidalanmağı tövsiyə edib.

"Hindistanlı Nostradamus" üçüncü dünya müharibəsinin başlayacağı tarixi açıqladı



"Hindistanlı Nostradamus" adı ilə tanınan Kunal Kumar Üçüncü Dünya müharibəsinin başlanmasına bir neçə gün qaldığını bildirib.

O, tarixləri - dörd və ya beş avqust olaraq proqnozlaşdırıb. Kumarın sözlərinə

görə, global münaqişə bu yay artıq üç dəfə başlaya bilərdi. Qeyd edək ki, onun ilk proqnozu 18 iyuna işarə edirdi. Daha sonra, astroloq dünya müharibəsinin başlanma tarixini 24 və 26 iyuna "keçirmişdi".

Ağrı hiss etdi, xəstəxanada güllələndiyini öyrəndi: İzmirdə qeyri-adi hadisə



Türkiyədə qəribə hadisə baş verib. Belə ki, kafedə dostları ilə oturan kişi çiyində qəfil ağrı ilə xəstəxanaya gedib, orda isə güllələndiyini öyrənib.

Qeyri-adi hadisə İzmirdə baş verib. Bildirilib ki, İbrahim Danışan dostları ilə söhbət əsnasında qəfildən çiyində dözülməz ağrı hiss edib, bundan sonra dostlarının köməyi ilə Selçuk Dövlət Xəstəxanasına aparılıb. Orda isə tibb işçilərindən şoka salan həqiqəti öyrənir: Həkimlər müayinə zamanı 50 yaşlı kişinin çiyinə güllə dəydiyi müəyyən ediblər. Dərhal əməliyyat olunan kişinin çiyindən güllə çıxarılıb. Bundan sonra polisə xəbər verilib. Hadisə ilə bağlı istintaqa başlanılıb. Sosial şəbəkələrdə hadisənin baş verdiyi anın görüntüləri yayılıb.

KİV-də yayılan məlumat görə, "hindistanlı Nostradamus"un bütün əvvəlki proqnozları həyata keçib. Xüsusilə, o, İsrail və HƏMAS, hər iki Koreya tərəfi, Çin və Tayvan, həmçinin Rusiya və NATO arasında münaqişələri əvvəlcədən xəbər verib. Öncəgören öz proqnozları üçün vedik astrologiya xəritəsindən istifadə edir.



Vyetnamlı qadın 30 ildir yatmır

Vyetnamlı bir qadın 30 ildir yatmadığını bildirib.

49 yaşlı Nquyen Nqok Mi Kim özü etiraf edib ki, yuxusuzluğun onun həyatına və sağlamlığına heç bir təsiri olmayıb. Qadın xatırlayır ki, gecə gec saatlara qədər kitab oxuduğu üçün hələ azyaşlı ikən özüncü gec yatmağa öyrəşdirib. O, bu vərdışı yetkinlik yaşında da davam etdirib. Kim dərzi işlədiyi üçün tez-tez səfərləri yerinə yetirmək məqsədilə səhərə qədər çalışıb və tədricən yuxu ehtiyacını tamamilə itirib.

Kim 30 ildir yatmadığı üçün yerli sosial şəbəkələrdə populyarlaşıb. İndi ölkənin hər yerindən insanlar qadınla görüşmək üçün onun yanına gəlir və yuxusuzluğu ilə bağlı yayılan xəbərlərin doğru olub-olmadığını öyrənirlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Bir kişinin çəkisinin 40, bir qadının çəkisinin isə 35 faiz azalması.
- * Bir zürafənin boynundakı onurğa sümüklərinin sayı insanda olan onurğa sümüklərinin sayına bərabərdir.
- * İnsan böyüdükcə ürək döyüntülərinin sayı da azalır.
- * Bir körpənin ürəyi dəqiqədə 130, 3 yaşlı uşağın ürəyi dəqiqədə 100, 12 yaşlı uşağın ürəyi isə dəqiqədə 90 dəfə vurur.
- * İnsan dərisinin hər 2,5 kv.sm-də 19 milyon hüceyrə, 60 tük, 90 yağ vəzisi, 570 sm damar və 625 tər vəzisi var.
- * Tokioda 1990-cı ildə müşahidə edilən ən böyük avtomobil tıxacının uzunluğu 135 km idi.
- * Cənubi koreyalılar arasında adları Kim və Li olanların sayı 45 faizdir.
- * 100 stəkan qəhvə içmək insanı öldürə bilər.
- * Yazıçı Xristian Anderson bir sözü belə düzgün yazma bilmirdi.
- * Cənubi Koreyada eyni soyadına malik insanların evlənməsi qadağandır.
- * Bəzi diş pastalarının tərkibinə antifriz daxildir.
- * Dünyada ən çox koka-kolanı İslandiya əhalisi içir.

İşıqları yandıraraq yatmaq sağlamlığınızı korlaya bilər

İşıq melatonin hormonunun istehsalını pozur, yuxunun keyfiyyətinin pisləşməsinə səbəb olur ki, bu da zamanla orqanizmdə bir çox proseslərin pozulmasına gətirib çıxarır. Mütəxəssislər yuxu zamanı işığın bədənə necə təsir etdiyini izah ediblər.

Qaranlıq yuxuya getmə və oyanma prosesi də daxil olmaqla bir çox bioloji funksiyaları tənzimləyən hormon melatoninin istehsalını stimullaşdırır.

İşığı yandırmaq əks effekt verir. Melatonin istehsalını pozur və sirkadiyalı ritm və yuxu dövrlərinə mənfi təsir göstərir. Melatonin səviyyəsi gecə yarısı, saat 2-4 arasında zirvəyə çatır və səhərə doğru tədricən azalaraq, saat 8-9-da gündüz səviyyəsinə çatır. İşıq bu prosesləri bloklayır, bu da sizin yuxu cədvəlinizi poza bilər, gündüz yuxuluğu və gecə yuxusuzluğuna səbəb olur.

Düzgün yuxu üçün məsləhətlər

Daimi yuxu rejimi

Hər gün, hətta həftə sonları da eyni vaxtda yatın və oyanın. Bu, daxili saatınızı sabitləşdirməyə və yuxu keyfiyyətinizi yaxşılaşdırmağa kömək edəcək.

İşığa məruz qalmanın minimuma endirilməsi

Yataq otağınızın tamamilə qaranlıq olduğundan əmin olun. İşığın qarşısını almaq üçün qaranlıq pərdələrdən və ya yuxu maskalarından istifadə edin. Yatmadan əvvəl parlaq işıqlardan və elektron cihazlardan istifadə etməyin.

Elektron cihazdan istifadənin məhdudlaşdırılması
Bütün elektron cihazları yatmadan əvvəl özünüzdən uzaqlaşdırın. Ekrandan gələn mavi işıq melatonin istehsalını boğur və yuxunuzu poza bilər.

Rahat mühit yaradın

Yataq otağınızın sakit və sərin olduğundan əmin olun. Rahat döşək və yastıq da daha dərin və keyfiyyətli yuxuya kömək edir.

Yatmadan əvvəl rahatlaşdırıcı ritualar

İsti vanna qəbul edin, kitab oxuyun və ya yatmadan əvvəl meditasiya edin. Bu, sakitləşməyə və bədənizi istirahətə hazırlamağa kömək edəcək.

Gimnastika xərçəng xəstələri üçün dərmandır

Xərçəng xəstələrinin gimnastika ilə məşğul olması məsləhət görülür. Həyata keçirilən araşdırmaya görə, xərçəngin daha çox yayılması üçün qarşısını alır. Amma bu nəticəyə baxmayaraq, araşdırmaya qatılan bir çox xəstənin bədən formasını qorumaq üçün gimnastika ilə məşğul olmağa həvəssiz olduğu görünür. Minnesotada yerləşən Mayo Klinikada aparılan araşdırmada xərçəng xəstələrinin gimnastika vərdisləri araşdırılıb. Araşdırmaya rəhbərlik edən Doktor Andrea Cheville deyib ki, həkim olaraq xəstələrə bu gimnastikanın faydalarını başa salsaq da, onların bu barədə biliklərinin nə dərəcədə olmasından xəbərsizik. Dr. Chevillenin bildirdiyinə görə, bir çox xəstənin passiv həyat tərzi xərçəng simptomlarının daha yavaş ortaya çıxmasına səbəb olur və bu, diaqnozu gecikdirir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500